fond, speranța într-un viitor democratic. Dar ceea ce proiectul de reformă politică prezentat spaniolilor evită, în mod deliberat, să precizeze sînt tocmai termenii reali ai procesului de democratizare. Ambiguitatea pare să nu fie întîmplătoare. Profesori universitari, specializați în dreptul constituțional și sociologie electorală, precum Miguel Martínez Cuadrado, analizînd proiectul, evidențiază că acesta recunoaște, pentru prima oară în 40 de ani, principiile suveranității populare, pluralismului politic și drepturilor omului. Ei relevă, însă, lipsa de precizie a textului. Și se întreabă : de ce numai 350 de deputați ? De ce două Camere, cînd s-a admis, implicit, că viitorul parlament va avea un caracter constituant ? De ce regiunile rurale, mai conservatoare, se vor bucura de un număr mai mare de reprezentanți ?

Momentul referendumului depășit, dezbaterea politică nu poate, însă, omite imaginea viitorului prefigurat în discursul premierului Suarez din ajunul scrutinului. Un discurs care n-a abundat în elemente noi, dar care a insistat asupra necesității egalității în drepturi a tuturor spaniolilor, indiferent de convingeri politice. Necesitate electorală sau intenții mărturisite ? Referindu-se la afirmațiile premierului Suarez, Simón Sánchez Montero, membru al Comitetului Executiv al P.C. din Spania, spunea : „A fost un discurs destul de bun, dar neconfirmat de fapte. Sperăm că ceea ce nu s-a întîmplat pînă acum să se întîmple în viitor și că aceste cuvinte să fie însoțite de acțiuni, precum, de pildă, inițierea de negocieri între guvern și comisia delegată a opoziției democratice". „Rezultatele referendumului — subliniază, la rîndul lor, «Comisiile muncitorești» — impun guvernului să negocieze cu opoziția pentru instaurarea libertăților democratice și naționale, precum și pentru discutarea problemelor economice și sociale".

Într-adevăr, partidele opoziției democratice au afirmat din nou necesitatea unor negocieri cu guvernul Suarez, în măsură să asigure garanțiile elementare pentru ca viitoarele alegeri legislative să fie organizate „în libertate totală pentru toți". Una dintre condiții este, după cum se știe, legalizarea tuturor partidelor politice, inclusiv a partidului comunist. Semnificativă, în context, este declarația făcută, duminică, de cardinalul Vicente Enrique y Tarancón, arhiepiscop de Madrid și președinte al Conferinței episcopale, care, într-o scrisoare pastorală, s-a pronunțat în favoarea dreptului de asociere politică și a recunoașterii tuturor partidelor.

Aprobată prin referendum, reforma politică va intra în vigoare după publicarea respectivului decret-lege în Buletinul oficial. Nu înainte, însă, de a fi aprobată de regele Juan Carlos.

Odată decretul-lege publicat, guvernul va fi autorizat să convoace alegerile legislative pentru desemnarea deputaților în noul parlament. Alegerile ar putea avea loc — estimează observatorii — în cursul lunii mai 1977.

Esențială este, însă, nu data alegerilor, lucru ce pare să preocupe în special guvernul, cît mai ales condițiile în care ele se vor pregăti și desfășura. Alegerile — se spune în declarația Comisiei Executive a P.S.M.S. — „trebuie să se desfășoare în condiții diferite, altfel ele ar fi o farsă". Dar, „dacă alegerile legislative vor avea loc pe baza unor garanții democratice suficiente, opoziția — este de părere Enrique Tierno Galván, liderul Partidului Socialist Popular — poate participa cu încredere".

Rodica Dumitrescu

BONN

Sub semnul continuității politice

Lipsa unor modificări semnificative de persoane (doar trei portofolii redistribuite) și de structură în noul cabinet vest-german sugerează, anticipat, ceea ce, la puțin timp după ceremonia depunerii jurămîntului de către miniștrii coaliției P.S.D.—P.L.D., avea să confirme, integral, declarația guvernamentală : continuitatea.

Documentul-program, prezentat săptămîna trecută celui de-al VIII-lea Bundestag de către cancelarul federal Helmut Schmidt, reflectă, în esență, continuitatea preocupării de traversare, cu consecințe cît mai reduse posibil și în viitorii patru ani, a recesiunii economice ce afectează puternic lumea capitalistă și care — deși cu mai mică acuitate decît în alte state occidentale industrializate — s-a manifestat și în R. F. Germania. În acest scop, noul guvern are în vedere aplicarea unui cuprinzător catalog de măsuri în domeniul politicii sociale, economice și financiare.

Declarația guvernamentală acordă prioritate absolută luptei împotriva șomajului al cărui nivel continuă să rămînă ridicat, afectînd în acest an 1,06 milioane persoane. Condiția esențială pentru o evoluție pozitivă în această direcție, sublinia cancelarul federal, este ca în anii viitori, „R.F.G. să beneficieze de o creștere economică suficientă, însoțită de progres în stabilitate".

Tensiunea rezultată din cota constant înaltă a numărului celor ce nu au asigurat un loc de muncă, implicațiile acestui fapt asupra ansamblului vieții sociale constituie, potrivit observatorilor politici din Bonn, prețul plătit de guvernul vest-german pentru politica de stabilitate economică, promovată consecvent din 1973. Această politică a înregistrat, incontestabil, o serie de rezultate : inflația nu a depășit, în general, limita anuală de patru procente, produsul național brut a crescut, în 1976, cu circa 6 la sută, excedentul comercial al țării în schimburile sale externe rămîne confortabil, deși, începînd din 1974, a marcat regrese sensibile (1974 — 51 miliarde mărci ; 1975 — 37,3 miliarde mărci ; estimările pentru 1976 — 35 miliarde, iar pentru 1977 — 40 miliarde mărci). Dar este tot atît de adevărat că, din 1970, deficitul dintre necesitățile de investiții și investițiile vest-germane realizate, provocat de diversele restricții impuse pentru menținerea stabilității (impozitul pe investiții, înghețarea unei părți a împrumutului acordat străinătății, taxa conjuncturală rambursabilă), s-a ridicat la peste 100 miliarde mărci, iar datoriile federației, landurilor, precum și cele comunale s-au dublat în ultimii patru ani — de la 160 la peste 300 miliarde mărci. „Este îngrijorător, scrie în acest sens «Die Zeit», faptul că guvernul nu mai este în stare, nici în ani normali, să-și finanțeze cheltuielile fără permanente noi datorii. Și în prezent, la o creștere economică de 6 procente, este considerat drept o măsură strict riguroasă faptul de a nu mai fi aplicată practica finanțării deficitare a bugetului".

Programul guvernamental de investiții, eșalonat pe mai mulți ani, și destinat să asigure o creștere economică constantă are în vedere, în principal, fondurile dirijate spre modernizarea infrastructurii publice și protejării mediului înconjurător. Totodată, cancelarul federal s-a pronunțat împotriva unor practici „oculte" ce se manifestă în domeniul investițiilor industriale. Prin această precizare, cancelarul viza, în primul rînd, activitatea marilor concerne. În ceea ce privește mijloacele pe care le va utiliza guvernul pentru consolidarea finanțelor publice, Helmut Schmidt a arătat că taxa asupra valorii adăugate va fi ridicată, de la 1 ianuarie 1978, cu 2 puncte, urmînd, simultan, să fie realizat un program de facilități fiscale pentru salariați.

Cancelarul federal Helmut Schmidt. O ultimă privire asupra textului Declarației guvernamentale, înaintea prezentării ei în Bundestag

Prezentînd declarația guvernului său, cancelarul federal Helmut Schmidt și-a manifestat convingerea că înviorarea economică va continua să se manifeste în R.F.G. și în lunile ce urmează, atrăgînd, însă, atenția că sănătatea economiei mondiale este de o importanță esențială pentru economia vest-germană. El a arătat, în context că, în țările membre ale Pieței comune, „evoluția economică continuă să aibă tendințe divergente, în pofida eforturilor noastre pentru o armonizare a politicii economice". Relațiile între membrii C.E.E. ocupă, de altfel, un loc important în cadrul Declarației guvernamentale, subliniindu-se că R.F.G. va acționa, în continuare, pentru extinderea cooperării „între cei nouă", în diverse domenii. Evocînd, totodată, sprijinul acordat de R.F.G., pe cale bilaterală sau multilaterală, țărilor aflate în dificultate din cauza deficitului balanței lor de plăți, Helmut Schmidt a evidențiat drept principiu de acțiune al guvernului federal, în această direcție, de „a ajuta pe cei ce încep să se ajute singuri". El a condiționat, astfel, sprijinul R.F.G. (aluzia, remarcă agențiile internaționale de presă, vizează

Italia și Marea Britanie) de eforturile proprii depuse de beneficiari „în mod energic" pentru a-și consolida potențialul economic.

Pe plan extern, declarația guvernamentală reafirmă orientările cunoscute din precedenta legislatură privind participarea R.F.G. la N.A.T.O., relațiile speciale dintre R.F.G. și S.U.A., raporturile Est-Vest, securitatea și cooperarea în Europa. Documentul subliniază, de asemenea, că guvernul vest-german va acționa pentru extinderea cooperării cu U.R.S.S., R. P. Chineză și cu celelalte țări socialiste. „Guvernul federal, precizează Declarația, va sprijini toate eforturile pentru o cooperare durabilă între Est și Vest. Politica noastră de bună vecinătate cu țările Europei răsăritene rămîne neschimbată. De aceea, R.F.G. înțelege să participe activ la viitoarea Conferință europeană de la Belgrad".

În ceea ce privește dialogul Nord-Sud, guvernul vest-german — se arată în Declarația-program — este conștient de faptul că trebuie întreprinse eforturi importante pentru reducerea decalajului între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Documentul relevă, în context, că R.F.G. va promova „o politică de la egal la egal" cu țările lumii a treia.

■

Sarcinile pe care și le propune noul cabinet vest-german nu sînt, desigur, ușoare. Cu atît mai mult cu cît coaliția guvernamentală P.S.D.—P.L.D. va avea de înfruntat în Bundestag puternicul grup al opoziției U.C.D.—U.C.S. care, în pofida acutelor divergențe interne, a reușit să-și mențină unitatea pe plan parlamentar.

Vasile Crișu

Premierul James Callaghan și ministrul de finanțe, Denis Healey : strategia economică a guvernului nu se schimbă

LONDRA

Al patrulea buget de austeritate

Strigăte de demisie — atît ale conservatorilor, cît și ale unor laburiști — l-au întîmpinat pe ministrul de finanțe Denis Healey, după ce a prezentat, în Camera Comunelor, măsurile de austeritate anunțate de guvern mai de mult. În ansamblu, se pare că nu s-a modificat strategia economică a cabinetului, bazată pe înțelegerea cu sindicatele.

Dar o întrebare — sau mai multe, care se reduc, în cele din urmă, la una singură — se face auzită pretutindeni la Londra : acest mini-buget „al ultimei șanse" (al patrulea în acest an) va reuși să contribuie în vreun fel la redresarea țării, sau austeritatea căreia cetățenii i se vor supune va fi inutilă ? Privite îndeaproape, măsurile anunțate se arată mai puțin drastice decît se afirmase, guvernul încercînd să realizeze un dificil echilibru între exigențele Fondului Monetar Internațional (cu prioritate : mari reduceri ale cheltuielilor publice) și cerințele sindicatelor și ale membrilor aripii de stînga a partidului (oprirea oricăror reduceri de acest fel).

Se vor opera — potrivit declarației lui Healey —, în anul financiar 1977—78, reduceri ale cheltuielilor publice de un miliard lire sterline, iar, în anul financiar 1978—79, de un miliard și jumătate. Aproape nu există domeniu important în care să nu se opereze asemenea reduceri : subvenții pentru locuințe — 200 milioane lire în 1977/78 și 300 milioane lire în 1978/79; apărare — 100 milioane lire în primul an, 200 milioane în al doilea ; construcții de drumuri — 270 milioane lire în primul an, 300 milioane în al doilea ; ajutor pentru străinătate — cîte 50 milioane în fiecare an ; educație — 20 milioane în primul an, 30 milioane în al doilea ; administrație — 30 milioane în primul an, 10 milioane în al doilea etc. S-a mai anunțat o majorare de zece la sută a taxei pe tutun, țigarete, bere, alcool, începînd cu 1 ianuarie, și se prevăd creșteri ale prețurilor gazelor (din aprilie viitor) și ale produselor alimentare de bază (unt, lapte etc.), ca urmare a reducerilor de subvenții preconizate (160 milioane, în 1977/78, și 60 milioane în 1978/79). Guvernul intenționează să recupereze aproximativ 500 milioane lire sterline din vînzarea unei părți a acțiunilor pe care le deține la „British Petroleum", reducîndu-și, astfel, participarea în activitățile companiei, de la 68 la 51 la sută. Neschimbate vor rămîne doar indemnizațiile pentru șomaj și ajutorul acordat industriei (cîte 120 și, respectiv, 80 milioane lire în fiecare an), ceea ce ar putea stimula un avînt nu prea pronunțat al dezvoltării industriale și, în special, o menținere a nivelului șomajului la aproape starea de acum. Healey a mai declarat că tuturor reducerilor le-ar putea fi alăturată o scădere a impozitului pe venit, dar numai cu condiția ca, în august viitor, „contractul social" dintre guvern și sindicate să fie reînnoit pentru o perioadă echivalentă.

Reacțiile la „mini-buget" au fost împărțite. Toți cei care se opun oricărei reduceri

După Takeo Miki, Takeo Fukuda

Nimeni nu se mai îndoia că pentru Takeo Miki o „hanamichi" (adică o retragere onorabilă) era iminentă. După eșecul conservatorilor niponi în alegerile din 5 decembrie, premierul japonez și liderul Partidului Liberal-Democrat recunoștea : „Nu intenționez să evit responsabilitatea". Cu aceste cuvinte, Takeo Miki își anunța, săptămîna trecută, demisia. Decizia sa pune capăt unui interval de doi ani marcați de scandalul „Lockheed" — care a adus în fața justiției un fost prim-ministru și mai mulți miniștri în guverne anterioare —, de lupte interne între fracțiunile P.L.D. și de înfrîngerea relativă pe care a suferit-o în alegeri. După 1958, nici un membru al cabinetului nu-și pierduse locul în Dietă. De data aceasta, trei miniștri au trebuit să părăsească băncile parlamentului.

Deși a abandonat conducerea cabinetului și a partidului de guvernămînt, Takeo Miki n-a renunțat, în ultimul său mesaj, la ideile care i-au adus, în timpul mandatului, faima de „Mr. Clean" (adică cel care pune ordine în viața politică japoneză). El i-a îndemnat pe liberal-democrați să ducă pînă la capăt investigațiile asupra afacerii „Lockheed" (intenție ce i-a fost violent reproșată în cercurile conservatoare, de la izbucnirea scandalului, în februarie) și să elimine disensiunile între fracțiuni (în timpul alegerilor, acestea au avut chiar cartiere generale separate). Dorința sa era ca nici unul din șefii acestora să nu candideze la succesiunea sa.

Noul premier Takeo Fukuda, în costum tradițional japonez

Totuși, se știe deja că noul prim-ministru va fi șeful uneia din cele mai puternice fracțiuni conservatoare și de fapt unul din rivalii de lungă durată ai lui Miki : Takeo Fukuda. La 71 de ani, Takeo Fukuda este unul din tehnocrații P.L.D. El urmează să fie desemnat lider al Partidului Liberal-Democrat și, apoi, potrivit sistemului constituțional japonez, să fie ales, de către Dietă, premier.

M. N.

a cheltuielilor publice l-au criticat aspru. La polul opus, cercurile financiare le socotesc „prea diluate" în raport cu ceea ce cred ele că îi este necesar Marii Britanii. Atacurile au vizat, mai ales, şansele de succes ale austerităţii, lipsa unui transfer mai important de fonduri industriei şi primejdia menţinerii şi chiar a agravării şomajului. În general însă, s-a remarcat un răspuns relativ pozitiv din partea celor pe care, de regulă, guvernul îi consultă înainte de introducerea unor decizii economice. Spre exemplu, Jack Jones, unul din liderii sindicali exigenţi, declara că raporturile actuale laburişti-sindicate (esenţiale pentru o oricît de neînsemnată redresare economică) se vor menţine, iar lordul Wilkinson, preşedintele Confederaţiei industriilor britanice — că măsurile anunţate se înscriu în ceea ce patronatul solicitase.

Urmarea imediată a declaraţiei din Camera Comunelor : cererea oficială a unui împrumut de 2 350 milioane lire sterline de la F.M.I. Condiţiile de rambursare părînd a fi îndeplinite, împrumutul va fi — faptul e cert — aprobat de reuniunea din 3 ianuarie. Pînă atunci, Statele Unite şi R.F. Germania au decis să acorde un credit „stand by" în valoare totală de 850 milioane dolari. Tot în planul financiar rămîne de soluţionat o acută problemă — „balances sterling" —, ministrul de finanţe britanic exprimîndu-şi speranţa într-o posibilă înţelegere internaţională. (Potrivit creditului „stand-by", ţara beneficiară poate, în limitele termenului scadent, să refolosească posibilităţile de împrumut, dacă rambursează între timp creditul sau o parte a acestuia. „Balances sterling" sînt cantităţile de monedă britanică deţinute de particulari sau bănci din alte state, în special ale Commonwealth-ului).

Dacă sfîrşitul de an înseamnă, pe plan economic, o acumulare de cifre care provoacă amărăciune, dacă există indicii clare că raporturile „contractului social" vor fi continuate, în cadrul partidului laburist britanic noile măsuri ar putea determina fricţiuni sporite între diferitele tendinţe, în ultimul timp net împărţite între pro şi contra strategiei guvernului. Menţinerea întregului va depinde, în bună măsură, de abilitatea premierului James Callaghan, care, pînă acum, a reuşit să facă acceptabile chiar şi iniţiativele economice cu care mulţi nu erau de acord. Pe acest plan, 1977 ar putea fi mai agitat decît anul care se încheie.

Stelian Ţurlea

Bruxelles : François-Xavier Ortoli, preşedintele Comisiei C.E.E., îl întîmpină pe Hushang Ansary, ministrul iranian al finanţelor

BRUXELLES

Guvernul Tindemans: a cincea remaniere...

După cîteva zile în care lumea politică de la Bruxelles era preocupată de posibilitatea unei crize ministeriale pe care doar alegeri anticipate ar fi putut-o soluţiona, remanierea guvernamentală operată a evitat un scrutin socotit, în general, drept nefolositor. Echipa condusă de Leo Tindemans a cunoscut cîteva retuşuri, de natură secundară. Problemele ei rămîn, însă, aceleaşi. În confruntarea cu realităţile, guvernul a obţinut numai o amînare.

Congresul de la Namur al „Adunării Valone" a ratificat o „reîntoarcere la surse", pe care unii comentatori au calificat-o „viraj spre stînga". Imaginea noastră a fost surprinsă în cursul discursului preşedintelui partidului, P. H. Gendebien (în centru)

20 de voturi reprezintă o majoritate liniştitoare. Pentru a o obţine, premierul Tindemans a trebuit să facă apel la abilitatea sa politică şi a mizat pe lipsa de entuziasm electoral a partidelor. Cu 110 voturi pentru, cu numai 90 împotrivă şi cu 3 abţineri, guvernul, în noua sa compoziţie, a trecut examenul parlamentar. Pentru a 5-a oară, cabinetul, înjghebat la 25 aprilie 1974, a cunoscut o remaniere care îi redă şansa de a supravieţui. Criza nu s-a produs, belgienii nu vor trebui să se prezinte anticipat la urne, dar raporturile între componenţii coaliţiei (sau cel puţin între unii din ei) rămîn împovărate de un diferend peste care este imposibil să se poată trece cu buretele uitării.

Revizuiri drastice după scrutinul comunal — încheiate cu ceea ce ziarele din Bruxelles au denumit „un viraj spre stînga" — au împins disensiunile din „Adunarea Valonă" („Rassemblement wallon") pînă la punctul unei rupturi. Formaţiunea politică — născută din frămîntările lingvistice pe care le cunoaşte Belgia — a fost părăsită de trei din cei patru miniştri şi secretari de stat, care o reprezentau în guvern şi care au trecut la liberali, formînd, împreună cu aceştia, o nouă grupare : Partidul pentru reforme şi libertate valonă. Cei trei şi-au părăsit propriul partid (printre ei chiar fondatorul „Adunării Valone"), dar n-au vrut să-şi abandoneze portofoliile ministeriale. Dificilul dozaj care permite guvernului să funcţioneze a fost pus în cauză. Pentru că echipa ministerială este alcătuită pe baza unui echilibru stabilit pe criterii atît politice, cît şi lingvistice (valoni, flamanzi, bruxellezi) şi pentru că orice deplasare, aparent minoră, poate avea implicaţii greu de prevăzut în condiţiile în care viaţa politică belgiană înregistrează o fărîmiţare a sufragiilor ce conduce, inevitabil, la formarea de coaliţii.

Au urmat zile în care soarta cabinetului s-a plasat sub semnul incertitudinii. Argumentelor lui Tindemans, după care deţinătorii portofoliilor sînt „miniştri ai regelui" şi nu delegaţi ai unei grupări politice, „Adunarea Valonă" le-a răspuns prin ameninţarea de a părăsi coaliţia guvernamentală. Ceea ce echivala cu perspectiva crizei şi a alegerilor anticipate. Totuşi, nici un partid n-a dorit să-şi asume responsabilitatea unui scrutin în ianuarie, în împrejurările în care „dialogul comunitar" trece printr-un impas, cînd stagnarea economică este alarmantă şi cînd 9,4 la sută din forţa de muncă a ţării şomează — „record" al anilor postbelici.

Discuţiile purtate în „Rue de la Loi" cu conducătorii partidelor din majoritatea guvernamentală au însemnat, practic, o cursă cu obstacole pe o distanţă ce se mărea îngrijorător. Obstacole plantate de indispoziţia socială care a redimensionat controversa comunitară, de instabilitatea monetară şi de deficitul balanţei de plăţi, de lipsa rezultatelor scontate, ca urmare a măsurilor de austeritate. Reproşuri, promisiuni, puneri în gardă s-au succedat în orele unor deliberări întrerupte, deseori, pentru a permite participanţilor contacte cu alţi lideri politici. Premierul asigura pe ziarişti că „înţelepciunea şi calmul" vor prevala şi că „încrederea este în curs de restabilire în sînul majorităţii". Dar, afirma „Le Soir", şeful guvernului îşi dorea mai mult decît o împăcare efemeră. Ambiţia sa este de a guverna pînă la capătul legislaturii.

Duelul declaraţiilor n-a împiedicat un compromis : François Perin, fondatorul „Adunării Valone", raliat la liberali, cunoscut specialist în probleme constituţionale, a părăsit guvernul, cîţiva titulari de ministere şi-au schimbat între ei departamentele, şase noi miniştri au intrat în echipa Tindemans (care numără actualmente 25 de miniştri, în loc de 21, şi 4 secretari de stat — înainte 8). Coaliţia a rămas aceeaşi : social-creştini valoni şi flamanzi, liberali aparţinînd ambelor comunităţi lingvistice şi „Adunarea Valonă". Corecturile aduse listei ministeriale n-au nici o semnificaţie politică — se constată

la Bruxelles — și ele sînt destinate doar reechilibrării reprezentărilor.

Supraviețuirea guvernului este asigurată. Pentru cît timp ? Observatorii, citați de „France Presse", exprimă îndoiala că actuala echipă ministerială va rezista pînă la scadența electorală, adică pînă în primăvara anului 1978. Votul din hemiciclul parlamentar a adus o clarificare. Totuși, înainte de a se proceda la vot, Paul Henry Gendebien, președintele „Adunării Valone", a afirmat de la tribună că remanierea „nu dă satisfacție deplină nimănui" și că „acest guvern este, s-ar putea, cel al ultimei șanse". Oratorul a reamintit cerința „unei regionalizări definitive și a unei reforme profunde a instituțiilor". Problemele „dialogului comunitar" au revenit în numeroase intervenții. Ideea „ultimei șanse" am regăsit-o și în editorialul din „Le Soir" semnat de Charles Rebuffat. Comentatorul opina că un eșec al cabinetului ar fi antrenat, inevitabil, o creștere a inflației și o dezlănțuire a pasiunilor comunitare. „Răul cel mai mare" a fost evitat — apreciază ziarul din Bruxelles. Dar „niciodată sarcina n-a fost atît de dificilă".

Eugeniu Obreo

TEL AVIV

Alegeri anticipate?

Duminica, în Israel, este ziua consacrată, de obicei, reuniunilor săptămînale ale cabinetului. Un asemenea program ar fi trebuit să fie respectat și la 19 decembrie, dacă n-ar fi intervenit o situație ce avea să ducă, ulterior, la demisia actualului guvern și la schimbarea statutului său în „guvern de tranziție".

Ce s-a întîmplat la 19 decembrie ? Înaintea ședinței obișnuite a cabinetului (care, de altfel, din cauza evoluțiilor survenite, nici nu a mai avut loc), premierul Yitzhak Rabin a cerut demisia a doi dintre cei trei miniștri care reprezentau în cabinetul său Partidul Național Religios, aliatul tradițional al Partidului Mapai și principalul său partener în actuala coaliție guvernamentală. Este vorba de ministrul bunăstării sociale, Zevulon Hammer, și de ministrul pentru problemele religioase, Yitzhak Rafael. Referitor la cel de-al treilea reprezentant al P.N.R. în guvern, ministrul de interne Yosef Burg — deși premierul a precizat că el va putea să-și mențină portofoliul —, acesta a anunțat că va demisiona în semn de solidaritate cu colegii săi.

Departe de a fi o măsură pur conjuncturală, hotărîrea premierului Rabin este considerată, dimpotrivă, ca expresia cea mai elocventă a încercării șefului guvernului de a se debarasa de importantele presiuni exercitate asupra sa, de mai mult timp, atît din partea unor aliați guvernamentali, cît și din partea opoziției. Motivul formal al deciziei anunțate duminică l-a constituit însă faptul că, săptămîna trecută, cu prilejul unei dezbateri parlamentare, nouă dintre cei zece deputați ai Partidului Național Religios s-au abținut să sprijine guvernul în cadrul votului asupra unei moțiuni de cenzură depuse împotriva lui. Acuzat de „desacralizarea Sabbatului" (a 7-a zi israeliană), întrucît programase ceremonia primirii a trei avioane americane „F-15" în seara de 10 decembrie, cabinetul a supraviețuit cu greu (doar cu o marjă de șapte voturi) unei moțiuni de neîncredere prezentate împotriva sa de către micul partid religios „Frontul Unit Tora".

După cum subliniază comentatorii, atît poziția acestor deputați, cît și hotărîrea ulterioară a premierului Rabin sînt expresii elocvente ale unei crize ce exista, latent, de mai mult timp, în cadrul actualei coaliții guvernamentale. Este vorba, pe de o parte, de atitudinea diferită a partidelor participante la actuala coaliție față de soluționarea unor probleme de ordin economic și social, iar, pe de altă parte, de pozițiile neconvergente în privința strategiei de urmat în cadrul unor negocieri cu statele arabe. Hotărînd să declanșeze, în acest moment, o criză politică cu implicații mai ample, premierul Rabin ar fi urmărit, în egală măsură, să depășească ipoteca impusă asupra hotărîrilor guvernului de divergențele amintite și să întărească poziția partidului Mapai pe scena politică israeliană.

Hotărîrea anunțată a ridicat, după cum subliniau comentatorii, problema guvernării în intervalul care a mai rămas pînă la sfîrșitul lui octombrie 1977, cînd, în mod normal, ar urma să aibă loc un nou scrutin parlamentar. Întrucît Partidul Muncii (Mapai) dispune în Parlament doar de 53 de locuri (dintr-un total de 120), iar P.N.R. părea să-și retragă sprijinul acordat actualului cabinet, premierul

Un triumf al solidarității internaționale: eliberarea lui Luis Corvalan

Luis Corvalan, secretarul general al P.C. din Chile, a fost eliberat la 18 decembrie. Se găsea în închisoarea „Tres Alamos", de lîngă Santiago, ultimul loc al unei detenții care a durat mai bine de trei ani. După eliberare, a plecat în U.R.S.S. unde i s-a oferit ospitalitate de către P.C.U.S. și guvernul sovietic.

Se află în cel de-al 61-lea an al existenței, din care 45 i-a dedicat activității comuniste. Fiu de învățător, născut la Puerto Montt, în extremul sudic al țării, Luis Corvalan a devenit membru al partidului comunist la 16 ani. În 1946, devine redactor șef la „El Siglo", organul național al partidului comunist. În 1952, Luis Corvalan este ales membru al Comitetului Central, iar, în 1956, al Comisiei Politice a C.C. al P.C. din Chile. În martie 1958, este ales secretar general al Partidului Comunist. Alături de alți oameni politici progresiști năzuiește spre formarea unui front larg al forțelor populare, viziune ce se va concretiza prin venirea la putere, în 1970, a guvernului Unității Populare. După lovitura de stat militară de la 11 septembrie 1973, Luis Corvalan este arestat împreună cu numeroși alți militanți de stînga.

Punerea în libertate a lui Luis Corvalan — în care, așa cum se arăta în telegrama adresată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani, comuniștii români văd un militant încercat, fidel idealurilor sale politice în ciuda vicisitudinilor, un conducător revoluționar de prestigiu — reprezintă o nouă victorie a forțelor progresiste de pretutindeni. Opinia publică internațională a condamnat, în repetate rînduri, persecuțiile dezlănțuite împotriva comuniștilor, socialiștilor și a altor militanți patrioți din Chile.

Luis Corvalan plecînd de pe aeroportul din Santiago

Eliberarea lui Luis Corvalan este un succes salutat cu căldură în România. Este bine cunoscut că Partidul Comunist Român, întregul nostru popor au condamnat cu vigoare arestarea tovarășului Luis Corvalan și au militat stăruitor și neabătut pentru punerea lui în libertate. Sînt nenumărate dovezile de solidaritate ale partidului nostru cu lupta P.C. din Chile, a celorlalte forțe progresiste din această țară, pentru restabilirea libertăților democratice. Dînd glas solidarității internaționaliste, propriu poporului nostru, Partidul Comunist Român, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu, au acționat cu energie și consecvență, în multiple forme, pentru apărarea vieții și eliberarea lui Luis Corvalan și a celorlalți democrați chilieni. Au fost înaintate, în acest sens, demersuri și apeluri, adresate mesaje către O.N.U. și chiar către autoritățile chiliene. Astfel, comuniștii români și-au reafirmat solidaritatea lor militantă cu lupta comuniștilor, a tuturor forțelor progresiste din Chile, pentru împlinirea aspirațiilor poporului acestei țări, de democrație și libertate, pace și bunăstare.

Rabin a avut de ales între a conduce un guvern de tranziție, minoritar, pînă la organizarea alegerilor din octombrie, și a proceda la organizarea de alegeri anticipate, în mai sau iunie. O serie de evoluții survenite după anunțarea măsurii premierului Rabin au impus, însă, această a doua opțiune. Astfel, îndată după demiterea miniștrilor P.N.R., cei doi miniștri „liberal-independenți" din actualul guvern au anunțat că vor demisiona și ei în cazul în care premierul Rabin nu va satisface o serie de revendicări ale lor, în special cu caracter social. Pe de altă parte, Menahem Begin, liderul blocului de dreapta Likud, principala formațiune a opoziției, a depus în Knesset o moțiune de neîncredere în guvern și a cerut organizarea de alegeri anticipate.

Deși Yitzhak Rabin a precizat că actuala criză „nu are nimic de a face cu politica externă a țării", comentatorii nu ezită, totuși, să evalueze posibilele ei implicații asupra șanselor unei soluționări negociate și durabile în Orientul Mijlociu, în special într-un moment în care se desfășoară o vie campanie diplomatică pentru reconvocarea Conferinței de la Geneva asupra situației din regiune. Se subliniază, astfel, că renunțarea momentană la alianța cu P.N.R. înseamnă, implicit, renunțarea la colaborarea cu partenerul cel mai dur în ce privește stabilirea direcțiilor de politică externă a Israelului. P.N.R. este singurul partid din coaliția guvernamentală care s-a pronunțat, constant, împotriva retrocedării Cisiordaniei și pentru o politică de colonizare forțată a acestui teritoriu. Pe de altă parte, se naște și întrebarea dacă un „guvern de tranziție" va putea să acționeze cu suficientă forță în sensul unor concesii politice necesare. Organizarea de alegeri anticipate, din care Partidul Muncii speră să iasă întărit, ar putea conferi o nouă fizionomie și politicii externe israeliene.

Luni, premierul Rabin a anunțat în Parlament hotărîrea de a renunța la cei trei miniștri ai P.N.R., înaintea începerii dezbaterilor asupra moțiunii de neîncredere în guvern a blocului de dreapta Likud. În seara aceleiași zile, el a prezentat șefului statului demisia colectivă a cabinetului și, apoi, a cerut organizarea de alegeri anticipate.

Ion Madoșa

DOHA

OPEC: prețuri diferențiate

După cum în general se aștepta, în urma Conferinței ministeriale, de săptămîna trecută, a OPEC, de la Doha (Qatar), a intervenit o nouă majorare a prețului petrolului exportat de țările membre ale acestei organizații. Mult mai puțin așteptat, dacă nu chiar nescontat, este însă faptul că majorările hotărîte nu sînt uniforme, statele membre ale OPEC nereușind să se pună, în mod unanim, de acord asupra proporțiilor creșterii.

De la împătrirea prețului țițeiului spre sfîrșitul anului 1973 și pînă în prezent, țările OPEC și-au concertat, de fiecare dată, pozițiile în privința nivelului prețurilor, în ciuda unor deosebiri de puncte de vedere, ceea ce a dus la menținerea unui preț, în principiu, unic pe ansamblul exporturilor petroliere ale acestor state. Conform celor stabilite la Doha, însă, 11 țări membre ale OPEC (Algeria, Ecuador, Gabon, Indonezia, Iran, Irak, Kuweit, Libia, Nigeria, Qatar și Venezuela) vor aplica o sporire a prețului de 10 la sută, cu începere de la 1 ianuarie 1977, și, apoi, încă una suplimentară de 5 la sută, de la 1 iulie 1977 — ceea ce reprezintă o creștere medie de 12,7 la sută pe ansamblul întregului an. În schimb, celelalte două țări membre ale OPEC (Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite) vor majora prețul cu numai 5 la sută cu începere de la 1 ianuarie, urmînd a studia ulterior, în funcție de situație, eventualitatea unei sporiri similare la mijlocul anului 1977.

Aceste decizii ale OPEC sînt rezultatul manifestării, în cadrul reuniunii de la Doha, în principal a trei poziții : prima, susținută de Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, solicitînd înghețarea prețului petrolului pe o perioadă de șase luni, cu argumentul că actuala relansare a activității economice în numeroase țări ale lumii (în special, în cele occidentale) nu ar putea absorbi o nouă creștere a prețurilor la petrol, riscînd chiar să fie compromisă de o asemenea creștere, fapt ce ar fi, în cele din urmă, în însuși dezavantajul țărilor OPEC; a doua, exprimată îndeosebi de Irak, reclamînd o majorare de aproximativ 25 la sută a prețului petrolului, pe considerentul necesității ca țările respective să recupereze integral puterea de cumpărare a exporturilor lor petroliere, afectată în proporția menționată de sporirea inflaționistă a prețurilor la produsele manufacturate importate din țările industriale occidentale ; în sfîrșit, a treia, pe coordonatele căreia se situau cele mai multe din țările OPEC, avansînd ideea unei majorări moderate a prețului țițeiului, în măsură să poată fi suportabilă economiilor statelor consumatoare și, în același timp, să permită refacerea, cel puțin parțială, a puterii de cumpărare a țărilor exportatoare de petrol. Acestei ultime tendințe i s-au raliat, după cum se constată, majoritatea membrilor OPEC. Au opinat diferențiat Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, care au considerat „moderată" o creștere de cel mult 5 la sută, pe care au decis, de altfel, s-o aplice în mod separat în exporturile lor.

Șeicul Ahmed Zaki Yamani, ministrul petrolului al Arabiei Saudite, după anunțarea deciziei țării sale de a aplica o majorare diferențiată a prețului țițeiului brut

Consecințele deciziilor de la Doha sînt multiple. Nota de plată suplimentară pentru achizițiile de petrol din țările OPEC, la nivelul cuantumurilor actuale, este estimată, de calculatoare, la aproximativ 15 miliarde dolari, cea mai mare parte a acesteia revenind marilor importatori — țările occidentale dezvoltate (S.U.A., țările Pieței comune și Japonia). Unele din aceste țări (S.U.A., R.F.G.), cu o situație economică întrucîtva mai bună, se consideră că vor reuși să absoarbă consecințele, fără greutăți suplimentare deosebite. Altele, însă, ce cunosc deja serioase probleme economice, se apreciază că își vor vedea accentuate dificultățile. Reacțiile nefavorabile consemnate în diferitele capitale apusene evidențiază, îndeosebi, repercusiunile pe linia impulsionării inflației și adîncirii dezechilibrului balanțelor de plăți, ce vor decurge din noua majorare a prețului la petrol. Comparativ, însă, cel mai profund vor resimți efectele acestei majorări țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol, avînd în vedere situația generală a economiilor lor și deficitul considerabil al plăților lor externe. De altfel, tocmai față de consecințele asupra acestor țări, membrii OPEC au hotărît să dubleze cuantumul fondului special constituit pentru sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare, suplimentîndu-l cu 800 milioane dolari (deocamdată singura cale de compensare, într-un fel, a efectelor creșterii prețului petrolului asupra țărilor în curs de dezvoltare, ținînd cont că instituirea unui sistem de prețuri separate pentru țările dezvoltate și, respectiv, pentru țările în curs de dezvoltare — avansată ca o propunere de studiu — reprezintă o soluție cvasi-inoperantă, în condițiile în care comercializarea și desfacerea petrolului sînt, încă în prezent, controlate nu de țările producătoare, ci de marile companii petroliere occidentale).

Faptul că, în urma recentelor decizii ale OPEC, vor exista diferențieri între prețurile livrărilor de petrol ale țărilor membre lasă să se presupună că vor interveni anumite redistribuiri ale fluxurilor petroliere internaționale. Interesul pentru petrolul saudit va crește în condițiile prețului său mai redus. Amploarea redistribuirilor va depinde, în context, de poziția autorităților saudite, în sensul dacă acestea vor proceda sau nu la o sporire a producției și exportului (actualmente exporturile de petrol ale acestei țări constituie aproape o treime din cele totale ale țărilor OPEC). Mai mulți analiști petrolieri estimează că, indiferent de mărirea sau nu a producției în Arabia Saudită, redistribuirea fluxurilor petroliere va fi de mică amplitudine, avînd în vedere existența unor contracte pe termen lung între țările producătoare și companiile petroliere ce comercializează și desfac petrolul, acestea din urmă neputînd schimba, pe termen scurt, furnizorii. În orice caz, prezența unor prețuri diferențiate pe piața petrolului constituie, în condițiile actuale, un element nou, ale cărui consecințe pot face obiectul unor presupuneri, dar nu pot fi cunoscute cu precizie, în momentul de față.

Desigur, hotărîrile de la Doha se înscriu într-o problematică mai complexă, evidențiind o serie de exigențe privind restructurarea profundă a raporturilor economice dintre state. În acest sens, este de subliniat că realizarea unui raport just între prețurile materiilor prime și ale produselor industriale este chemată să sprijine țările deținătoare de materii prime, să le ajute în dezvoltarea lor economico-socială, să le asigure accesul la tehnologiile moderne. Nu este, însă, mai puțin adevărat că stabilirea nivelului prețurilor materiilor prime — deci și la petrol — este necesar să aibă o bază economicește determinată spre a se evita eventuale excese și fluctuații artificiale, care ar prejudicia dezvoltarea armonioasă a relațiilor economice dintre state.

Ilie Șerbănescu

R. S. CEHOSLOVACĂ

Declarația-program a guvernului federal

Camera Poporului și Camera Națiunilor ale Adunării Federale a Republicii Socialiste Cehoslovace, întrunite în sesiune comună, au examinat și adoptat, săptămîna trecută, Declarația-program a guvernului cehoslovac, precum și proiectele de lege privind planul de dezvoltare a economiei naționale și bugetul pe anul 1977.

Prezentînd documentul guvernamental, Lubomir Strougal, președintele guvernului federal, a arătat că, în cel de-al șaselea

În cadrul uzinelor constructoare de mașini KOVOSVIT, din Sezimovo Usti, a intrat recent în producție o nouă și modernă secție

cincinal, se are în vedere planificarea unor asemenea resurse încît să poată spori substanțial, în continuare, nivelul de trai al populației. O atenție sporită este acordată veniturilor realizate prin muncă, creșterea salariului urmînd să fie înfăptuită în așa fel încît să corespundă principiului socialist al retribuirii după muncă.

Lubomir Strougal s-a referit, apoi, la sarcinile fundamentale ale celui de-al șaselea cincinal, arătînd, în această ordine de idei, că venitul național urmează să crească în 1980 față de nivelul anului 1975 cu 27 de procente, iar producția industrială, cu cel puțin 33 la sută. În industria chimică atenția va fi îndreptată spre dezvoltarea petrochimiei. În cursul cincinalului, pentru construcțiile capitale urmează să se aloce circa 800 miliarde de coroane, ceea ce reprezintă aproximativ o treime din venitul național distribuit. Construcțiile noi sînt consacrate, în primul rînd, bazei energetice, producției agricole, asigurării îndeplinirii principalelor programe de dezvoltare. „Date fiind resursele limitate de forță de muncă și faptul că, pînă acum, nu se folosesc întotdeauna, în suficientă măsură, locurile de muncă din întreprinderile existente — a spus șeful guvernului cehoslovac — vom da prioritate modernizării și reconstrucției unor capacități de producție".

Pe plan extern, guvernul cehoslovac — se arată în documentul citat — acordă o deosebită atenție dezvoltării raporturilor de frățească colaborare cu țările socialiste. Continuă să se extindă — se subliniază în continuare — colaborarea Cehoslovaciei cu țările în curs de dezvoltare. Guvernul cehoslovac — se arată în Declarația-program — salută Conferința țărilor nealiniate de la Colombo, ca un nou pas important pe calea lichidării consecințelor dominației imperialismului și colonialismului: „Ne este deosebit de apropiată năzuința acestor țări spre independența politică și economică, spre restructurarea judicioasă a relațiilor economice internaționale, spre lichidarea dominației monopolurilor multinaționale" — a spus Lubomir Strougal. Cehoslovacia — se arată în documentul guvernamental — este o adeptă constantă a politicii de coexistență pașnică între statele cu orînduiri social-economice diferite, considerînd această politică — în această epocă amenințată încă de primejdia unei conflagrații nucleare — drept singura alternativă acceptabilă de dezvoltare, care s-a dovedit în practică o politică aprobată de toate popoarele lumii. „De aceea — a subliniat șeful guvernului cehoslovac — acordăm sistematic atenție înfăptuirii hotărîrilor Conferinței de la Helsinki pentru securitate și cooperare în Europa, ale cărei inițiatoare au fost, în primul rînd, statele socialiste".

În Declarația-program se arată, în încheiere, că R.S. Cehoslovacă va face totul pentru întărirea continuă a pozițiilor socialismului, ale forțelor democratice și progresiste din lume, pentru apărarea păcii și securității internaționale.

R. P. CHINEZĂ

Generalizarea experienței Taciai

La Pekin s-au deschis lucrările celei de-a doua Conferințe Naționale cu privire la generalizarea experienței renumitei brigăzi agricole model Taciai. Amplul forum, la care participă peste 5 000 de reprezentanți din toate colțurile țării, constituie — după prima conferință de acest tip, desfășurată la sfîrșitul anului trecut, și în cadrul căreia președintele Hua Kuo-fen a prezentat un amplu raport — un nou și important moment în vasta mișcare de masă, declanșată cu mai mulți ani în urmă de președintele Mao Tzedun, sub numele „agricultura să urmeze exemplul Taciai-ului".

Înscriindu-se în acest context și reflectînd preocuparea permanentă a conducerii de partid și de stat a R.P. Chineze în domeniul dezvoltării agriculturii socialiste și înfloririi rapide a economiei naționale, cea de-a doua Conferință Națională pentru

Fotografia de sus înfățișează „o cîmpie realizată de mîna omului" — experiența brigăzii de producție Taciai. În fotografia de jos, locurile, așa cum se înfățișau ele înainte

generalizarea celei mai înaintate experiențe în agricultură oferă, prin caracterul ei de masă, prilejul unui amplu și fertil dialog al membrilor comunelor populare de pe cuprinsul întregii țări, deschide noi posibilități de împărtășire a opiniilor și favorizează un larg schimb de experiență, cu scopul de a asigura condiții științifice optime pentru modernizarea și dezvoltarea accelerată a agriculturii chineze.

Numeroșii participanți care au luat cuvîntul pînă acum, în cadrul dezbaterilor conferinței, au prezentat opiniei publice un vast și îmbucurător tablou al giganticelor eforturi depuse, în anul care a trecut, de la prima reuniune națională de acest gen, arătînd că, celor peste 300 de districte model de tip Taciai, li s-au alăturat, în perioada 1975—1976, alte 100 de districte, a căror experiență are o deosebită însemnătate pentru continuarea și aprofundarea, în ritm tot mai dinamic, a acestei mișcări.

Presa chineză subliniază că această a doua conferință va constitui un factor de puternică mobilizare a energiei creatoare a maselor. Ziarele reaminteau, cu acest prilej, că, în cursul primei Conferințe Naționale pentru generalizarea experienței brigăzii Taciai, tovarășul Hua Kuo-fen afirma că, în 1980, peste o treime din numărul total al districtelor țării trebuie să fie construite și organizate după modelul districtului Taciai, ceea ce înseamnă realizarea, în linii generale, a mecanizării tuturor lucrărilor agricole, precum și îndeplinirea sau chiar depășirea, în toate provinciile, municipalitățile și regiunile autonome, indiferent de condițiile naturale, a prevederilor de producție stabilite în „Programul național de dezvoltare a agriculturii".

Sintetizînd dimensiunile noului avînt care se conturează în revoluția și construcția socialistă, ca urmare a acestei noi Conferințe Naționale consacrate problemelor agriculturii, vicepremierul Consiliului de Stat, Li Sien-nien, afirma că, pe această cale, se va putea desfășura o activitate mai fructuoasă în direcția dezvoltării agriculturii socialiste a R.P. Chineze și a întregii sale economii naționale, în vederea accelerării și modernizării agriculturii, industriei, științei și tehnologiei, în vederea propășirii țării, pentru a aduce o contribuție importantă la patrimoniul umanității.

Ilie Tecuță

REPUBLICA ARABĂ SIRIANĂ

Priorităţi ale dezvoltării

Aşezată la încrucişare de drumuri istorice, între azurul strălucitor al Mediteranei, mărginit de verdele fertil al litoralului, şi deşertul răsăritean cenuşiu şi sterp, Siria a cunoscut, în decursul timpurilor, o uimitoare succesiune de civilizaţii, suprapuse sau integrate organic, ce au influenţat vădit imaginea şi trăsăturile ţării şi poporului de astăzi. Oraşele Siriei — Damasc, Alep, Hama, Lattakia — se numără printre cele mai vechi aşezări urbane cu continuitate ; vestigiile arheologice de la Ugarit, Palmyra, Apamia, Mari, Bosra se bucură de faimă mondială. Civilizaţiei popoarelor mării din zona ţărmului mediteranean i-au urmat în succesiune istorică diverse invazii asiriene, babiloniene, egiptene etc. ; înfloritoarea epocă elenistică ; colonizarea romană, care a lăsat, la rîndul ei, monumente magnifice ; apoi, bizantinii, cruciaţii şi, în sfîrşit, arabii, arhitectura acestora creînd splendori celebre, precum marea moschee de la Damasc sau citadela Alepului.

Pămîntul sirian a suferit puzderie de năvăliri şi ocupaţii străine. Timp de mai multe secole, ţara s-a aflat sub dominaţia imperiului otoman, iar, după primul război mondial, a fost plasată, împotriva voinţei sale ferm exprimate, sub mandat francez. În lupta pentru libertate şi independenţă naţională şi-au pierdut viaţa mulţi fii ai Siriei ; poporul sirian nu s-a împăcat niciodată cu ocupaţia străină, luînd, în repetate rînduri, armele în mîini împotriva împilărilor, pentru apărarea fiinţei sale naţionale. Lupta poporului sirian pentru independenţa naţională şi dezvoltare liberă, de sine stătătoare, n-a încetat nici un moment şi, pînă la urmă, ea a fost încununată de succes.

Revoluţia de la 8 martie 1963, care a adus la putere Partidul Baas Arab Socialist, a însemnat un moment de cotitură istorică, cu profunde semnificaţii în viaţa Siriei ; pe această cale, „mişcarea de redresare", iniţiată de preşedintele Hafez Al Assad, în noiembrie 1970, a jalonat obiectivele unei intense modernizări a structurilor, a impulsionat o impetuoasă dezvoltare economică şi socială.

O reformă agrară radicală a redistribuit terenurile agricole, desfiinţînd moşierimea. Principalele mijloace de producţie au devenit, în proporţie de 70 la sută, proprietate de stat ; exploatările petroliere şi de fosfaţi — cele mai importante bogăţii ale subsolului ţării — aparţin în întregime statului ; la fel transporturile aeriene şi feroviare, centralele electrice ; statul exercită, de asemenea, controlul şi asupra celorlalte sectoare economice, proprietate particulară. S-au luat măsuri pentru extinderea învăţămîntului pînă în cele mai mici aşezări, pentru culturalizarea maselor, pentru creşterea cît mai rapidă a nivelului de viaţă al populaţiei.

Străbătînd drumurile Siriei, din nordul ţării, de la multimilenarul Alep, şi pînă în sud, la Deraa, capitala unei bogate regiuni agricole de la frontiera cu Iordania, am avut prilejul, în mai multe rînduri, să urmăresc procesul general de dezvoltare a Siriei pe coordonatele civilizaţiei moderne, imaginile vieţii noi întregind gloria măreţului trecut istoric.

În 1975, Siria a încheiat cu succes cel de al treilea plan cincinal al său. Odată cu acest an, a intrat în acţiune un nou plan cincinal (1976—1980) al cărui obiectiv general îl constituie realizarea unui spor de 12 la sută al întregii producţii naţionale. Dezvoltarea economică din cursul cincinalului încheiat se exprimă cel mai bine prin faptul că valoarea produsului naţional brut a însumat, în 1975, o creştere de 2,5 ori, comparativ cu anul 1970. De relevat că această creştere a fost obţinută în condiţii grele, cînd economia siriană a avut de suferit pierderi din cauza bombardamentelor aeriene israeliene, în cursul războiului desfăşurat în octombrie 1973, fiind supusă în continuare la eforturi serioase datorită stării de încordare din anul următor.

Noul cincinal prevede o dezvoltare rapidă în toate domeniile vieţii economice. Prin intrarea în producţie a întregii capacităţi proiectate pentru marea hidrocentrală de la Al Saura, de pe Eufrat, precum şi a unor termocentrale, producţia de energie electrică va creşte, în 1980, de cinci ori, faţă de 1975. În prezent, capacitatea de rafinare a petrolului în Siria este de circa 4 milioane tone anual, la o producţie naţională de 10 milioane tone brut. Această capacitate va spori, în cursul cincinalului, cu cel puţin 6 milioane de tone — echivalentul producţiei proiectate pentru noua rafinărie petrolieră din portul mediteranean Banias, care se construieşte în cooperare cu România. A doua mare avuţie naţională, fosfaţii, pusă în valoare de asemenea în cooperare cu ţara noastră (exploatarea la suprafaţă de la Kneiffis, complexul de însilozare şi încărcare pe nave de la Tartaus), îşi va dezvolta, la rîndul său, producţia. Vor fi construite noi întreprinderi industriale cu profil divers ; se va extinde industria textilă, ramură tradiţională bazată pe o importantă producţie naţională de bumbac. O atenţie deosebită va fi acordată agriculturii, în care lucrează astăzi 58 la sută din întreaga populaţie activă a ţării. Va continua mecanizarea lucrărilor (în 1980, producţia proprie de tractoare va ajunge la 12 000 bucăţi pe an), vor fi irigate importante suprafeţe, îndeosebi pe valea Eufratului, regiune agricolă cu mari perspective în viitor ; se va dezvolta şi consolida sectorul de stat şi cooperatist din agricultură, a cărui pondere în producţia totală devine tot mai importantă.

Siria cunoaşte de mai mulţi ani o intensă activitate edilitară, construcţiile de locuinţe constituind o preocupare constantă a autorităţilor centrale şi locale. Populaţia ţării a ajuns astăzi la aproape 8,5 milioane de locuitori, dintre care un milion trăiesc la Damasc, 710 000 la Alep, 315 000 la Homs, 253 000 la Hama şi 136 000 la Lattakia. Dezvoltarea rapidă a acestor cinci oraşe principale (Siria numără 56 localităţi urbane) — care, după cum se vede

În oraşele R.A. Siriene se desfăşoară o vastă activitate de construcţii edilitare. Imaginea alăturată înfăţişează un grup de clădiri dintr-un nou cartier de locuinţe, în al doilea oraş al ţării — Alep

din datele de mai sus, însumează mai mult de un sfert din întreaga populație a țării și sînt importante centre industriale și comerciale — a impus concentrarea unor însemnate mijloace financiare și tehnice, fiind construite, în scurt timp, cartiere întregi de blocuri moderne. În noul plan cincinal, se prevede, în paralel cu dezvoltarea edilitară a centrelor urbane, și continuarea într-un ritm mai rapid a procesului de ridicare generală a localităților rurale în care trăiește majoritatea populației țării.

Preocupările pentru ridicarea nivelului cultural al maselor, pentru școlarizare și educația cadrelor necesare dezvoltării economice și sociale a Siriei se materializează prin cifre impresionante : în anul școlar 1976—1977, numărul elevilor școlilor primare a ajuns la 1 272 000 ; ciclul intermediar cuprinde 330 000 de elevi ; liceele — 120 000 ; în cele trei centre universitare ale țării (Damasc, Alep, Lattakia) învață aproape 100 000 de studenți. Aceste cifre evidențiază faptul că, în Siria de azi, un locuitor din patru se află pe băncile școlilor de diferite grade. Este un procentaj edificator pentru dimensiunea transformărilor structurale pe care le cunoaște în zilele noastre Republica Arabă Siriană.

Importantele realizări ale poporului sirian sînt urmărite cu multă simpatie în țara noastră. Prietenia tradițională dintre cele două popoare se dezvoltă neîncetat și a înregistrat noi valențe, fiind ridicată pe o treaptă superioară, în cursul vizitelor reciproce și al convorbirilor extrem de rodnice dintre președinții Nicolae Ceaușescu și Hafez Al Assad. Această prietenie se exprimă nu numai prin sentimente unanim împărtășite, dar și printr-o largă cooperare în cele mai diverse domenii, prin relațiile existente între Partidul Comunist Român și Partidul Baas Arab Socialist, între organizațiile obștești, între guvernele celor două țări. Colaborarea economică româno-siriană a marcat, în ultimii cinci ani, o creștere impetuoasă, cuprinzînd, în afara unor schimburi comerciale intense, și largi domenii de cooperare economică ; în sectorul minier, petrolier, industrial, agricol, în construcții, mii de ingineri, tehnicieni și muncitori români, de înaltă calificare, lucrează, umăr la umăr, alături de tovarășii lor sirieni, la edificarea unor importante proiecte industriale și agrare pe teritoriul Republicii Arabe Siriene.

Sprijinind eforturile de construcție pașnică din țara prietenă, România își exprimă, totodată, solidaritatea sa activă cu preocupările Siriei îndreptate spre realizarea unei păci drepte și durabile în Orientul Mijlociu. Este de la sine înțeles că o astfel de pace presupune retragerea Israelului din teritoriile arabe ocupate în 1967, soluționarea problemei poporului palestinian, inclusiv crearea unui stat palestinian independent, asigurarea independenței, integrității teritoriale și suveranității tuturor statelor din zonă.

Relațiile de prietenie și colaborare statornicite între România și Siria prezintă certe perspective de extindere și diversificare, în interesul ambelor țări și popoare, al cooperării internaționale. Vizita, pe care o întreprinde în țara noastră, în aceste zile, generalul Abdel Rahman Khleifawi, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Arabe Siriene, va aduce, desigur, o importantă contribuție în această direcție.

Crăciun Ionescu

BIRMANIA

Programul de consolidare a independenței

Situată pe coasta de vest a Peninsulei Indochina, la jumătatea drumului dintre India și Tailanda, Birmania este descrisă de vizitatori ca pămînt al unei civilizații și arte străvechi, patrie, între altele, a celei mai vechi și mai impunătoare pagode din lume, Swa Dagon, dar și a unei concepții originale privind propria evoluție politică și economică după dobîndirea independenței naționale (4 ianuarie 1948).

Cele două atribute esențiale ale unui stat liber și suveran — independența politică și independența economică — își găseau o expresie elocventă în însuși testamentul eroului național al poporului birmanez, Aung San, organizatorul și conducătorul răscoalei populare din 1945 împotriva dominației străine. Întrezărind apropiata redobîndire a independenței de stat a țării sale, Aung San arăta că dezideratul păstrării și consolidării acesteia trece, neapărat, prin construirea unei economii puternice, naționale. Ca bază a procesului prefigurat în testamentul său, el menționa, în primul rînd, dezvoltarea unei industrii de înalt randament, capabilă să prelucreze și să ducă la valorificarea superioară a bogatelor resurse naturale (metale, păduri, minerale) de care dispune Birmania.

Și, desigur, este semnificativ că aceeași voință de dezvoltare liberă, independentă, formează coloana vertebrală a programului „Calea birmană spre socialism", elaborat și pus în aplicare la începutul lui 1962, odată cu preluarea puterii de către organismul denumit „Consiliul Revoluției". Naționalizarea industriei existente, a băncilor și comerțului, precum și crearea unui puternic sector de stat în economie și trecerea la dezvoltarea planificată — sînt tot atîtea măsuri concrete prin care s-au pus temeliile unei evoluții noi pe drumul progresului multilateral. Ca momente importante ale aceluiași curs, de dezvoltare liberă și necapitalistă a țării, trebuie menționate, de asemenea, promulgarea noii Constituții a țării (decembrie 1973), proclamarea Republicii Socialiste a Uniunii Birmane (1 ianuarie 1974) și revenirea la regimul civil de guvernare. Organizator și promotor al aplicării acestui program, partidul „Calea Birmaniei spre Socialism", partidul de guvernămînt, joacă un rol important în toate sferele activității sociale.

Strategia urmărită de autoritățile birmane pentru dezvoltarea economică și socială a țării s-a soldat, în ultimul deceniu, cu rezultate notabile în cele mai diferite sectoare de activitate. S-au intensificat, astfel, explorarea și exploatarea, în interesul propriu, a bogatelor zăcăminte de metale feroase, neferoase și prețioase ale Birmaniei, concomitent cu eforturile pentru valorificarea superioară a imensului potențial agrozootehnic, forestier și piscicol al țării. În cadrul planurilor de dezvoltare de pînă acum, au fost construite întreprinderi de prelucrare a lemnului, a petrolului și metalelor, fabrici de ciment și materiale de construcții, unități de prelucrare a materiilor prime agro-alimentare. Cunoscînd o creștere constantă de-a lungul acestui interval, producția industrială a Birmaniei a sporit, în 1975—1976, cu 12 la sută față de exercițiul financiar anterior. De asemenea, industria minieră a înregistrat un ritm de creștere de 16 la sută, față de nivelul atins în 1974. Importatoare de petrol pînă de curînd, Birmania a reușit, în 1976, cu o producție de 7,8 milioane tone, să-și satisfacă, din resursele interne, necesarul de țiței.

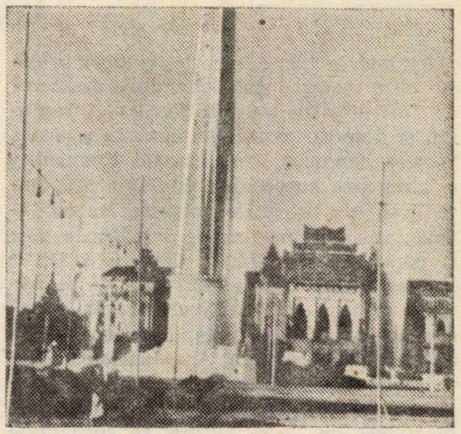

Monumentul independenței din Rangoon

În domeniul agriculturii, autoritățile birmane au acordat o atenție specială extinderii suprafețelor cultivate cu orez, dezvoltării și îmbunătățirii sistemelor de irigații, creării unor ferme model, care beneficiază de credite din partea statului. În intervalul cuprins între anii 1962—1975, sumele alocate pentru dezvoltarea sistemelor de irigații s-au ridicat la aproape 850 milioane kyați și au fost depuse eforturi însemnate pentru reamenajarea unor canale de irigații mai vechi. S-a trecut, totodată, la producerea anumitor tipuri de mașini agricole ce pot fi realizate în țară și a fost dezvoltată producția de îngrășăminte chimice. Ca urmare a eforturilor depuse în acest domeniu, producția cerealieră a Birmaniei a înregistrat creșteri constante din 1962 încoace, ajungînd, în prezent, la un total anual de peste 9 milioane tone. Suprafețele irigate au sporit, în aceeași perioadă, cu peste un milion de acri, iar cele destinate culturilor de orez urmează să crească cu alți 100 000 de acri.

Un loc important în promovarea economiei birmaneze revine capitalei țării, Rangoon, care, prin amenajările din ultimul deceniu, a devenit un important centru industrial și port comercial din Peninsula Indochina.

Pe plan extern, Birmania acționează pentru extinderea colaborării cu țările vecine și cu toate statele lumii, în spiritul principiilor coexistenței pașnice.

Deși situate la distanțe mari una de alta, între România și Birmania s-au stabilit, de-a lungul anilor, relații de prietenie și colaborare, bazate pe stimă și respect reciproc. Dezvoltarea schimburilor comerciale și culturale, amplificarea contactelor la diferite niveluri răspund dorinței ambelor țări de a întări și adînci colaborarea bilaterală, în interesul reciproc, al cauzei păcii și înțelegerii internaționale.

I. M.

REPORTAJ PE GLOB

NAGOYA

Paul Diaconu

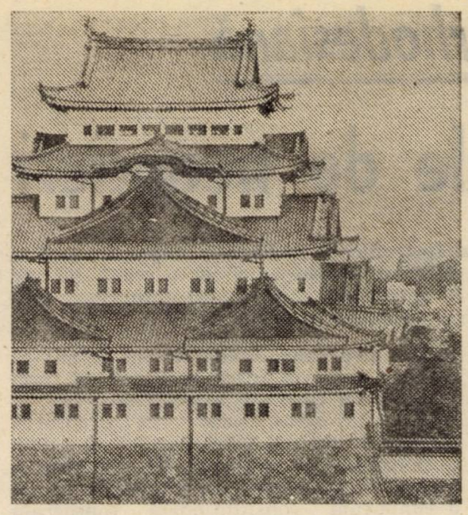

Nagoya a fost, la origine, un „oraș-castel"

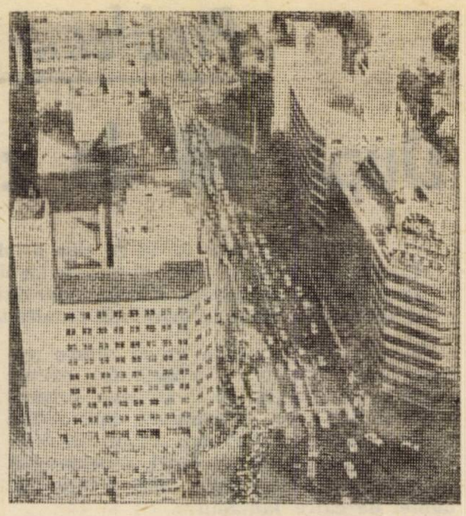

Artera principală — Hisaya Odori — atinge 100 m lățime

Situat pe țărmul golfului Ise — în cîmpia Nobi —, Nagoya, cu cei peste 2 milioane de locuitori ai săi, este al patrulea oraș ca mărime al Japoniei și al treilea centru industrial, după Tokio și Osaka. Din punct de vedere geografic, Nagoya ocupă o poziție unică, aflîndu-se chiar în mijlocul insulei principale Honshu, fiind, de aceea, supranumită „Chukyo" (capitala de centru). De asemenea, ea se află în centrul zonei industriale și al megalopolisului Tokaido de pe țărmul Pacificului, între cele două uriașe aglomerări urbane Tokio și Osaka și orașele lor satelit. Nagoya este, în același timp, nucleul regiunii economice Chubu, constituită din prefecturile Aichi, Gifu, Shizuoka, Yamanashi, Nagano, Fukui, Niigata, Ishikawa și Toyama, care au împreună peste 18 milioane locuitori și ocupă aproximativ 15,7 la sută din suprafața totală a țării.

Ca și în cazul altor orașe nipone, Nagoya a fost la origine un „oraș-castel", dezvoltîndu-se în jurul fortăreței construite în acest punct strategic de războinicul Kato Kiyomasa, în secolul al XVI-lea, și fiind stăpînit de conducători militari vestiți, ca Nobunaga Oda, Hideyoshi Toyotomi și Ieyasu Tokugawa. Începînd din 1880, orașul-castel a fost antrenat în procesul de modernizare și dezvoltare industrială, fiind declarat municipalitate în 1889. După anul 1920, Nagoya devine un important centru economic și industrial al țării, fiind renumit pentru industria textilă, ceramică și diversele mașini și aparate produse aici. Distrus aproape în întregime în timpul celui de-al doilea război mondial, orașul a fost refăcut pe baza unui plan privind construirea unor ansambluri integrate, cu destinații precise — rezidențiale, industriale, recreative, de trafic — iar, astăzi, este supranumit un „oraș al viitorului", pentru soluțiile arhitectonice și de comunicații pe care le oferă.

Spre deosebire de multe orașe nipone, Nagoya are străzile largi, artera principală — Hisaya Odori — care străbate centrul de la est la vest, atingînd astfel 100 metri lățime. Hisaya Odori este o adevărată vitrină a acestei metropole viguroase și dinamice. Originalitatea urbanistică a orașului o conferă turnul de televiziune, înalt de 180 metri, străzile sale subterane, pline de colorit ; centrul comercial subteran Sakae, unul dintre cele mai mari din Japonia, rivalizează prin decorațiile interioare cu cel de la Umeda, din Osaka, adăpostind peste 200 unități comerciale, cu o suprafață totală de 20 000 metri pătrați.

Centru cultural de prestigiu, cu bogate tradiții, Nagoya abundă în monumente istorice și de artă. Simbolul istoriei sale îl constituie castelul Nagoya, cu renumiții delfini de aur de pe acoperiș, reconstruit în 1959 pe locul celui distrus în timpul bombardamentelor din mai 1945. Clădirea cu cinci nivele, înaltă de 48 metri, este acum muzeu și punct de observare a orașului. La etajele al doilea și al treilea, sînt expuse obiecte de artă care au supraviețuit bombardamentelor, printre care 138 picturi Fusuma-E, pe paravane și panouri, considerate valori culturale de importanță națională. De la ultimul etaj, privirea vizitatorului poate îmbrățișa panorama orașului, din cîmpia Nobi spre țărmul Pacificului.

Nagoya adăpostește și renumite temple ale Japoniei — „Atsuta", construit în secolul al treilea și refăcut ultima dată în 1955 ; templul Nagoya, despre care se spune că ar fi fost ridicat în anul 911 de împăratul Daigo și templul Toshogu, construit în 1619 pentru Sogunul Ieyasu Tokugawa.

Muzeul de artă Tokugawa din Nagoya este singurul care deține o colecție completă a tezaurului unei familii de daimyo — nobil feudal nipon —, cunoscută sub denumirea de „colecția Tokugawa" și datînd din perioada lui Yoshinao Tokugawa (1600—1650). Muzeul, cu cele peste 12 000 de obiecte de valoare, printre care vestite săbii nipone, costume Noh, picturi pe paravane și panouri, caligrafii și ceramică, este al doilea, ca număr de exponate și valoare, după Muzeul național din Tokio.

Locuitorii Nagoyei sînt cunoscuți pentru dragostea lor față de frumos, de mare popularitate bucurîndu-se ceremonia ceaiului, recitalurile de poezie clasică japoneză și spectacolele Noh și Kabuki. Ei se mîndresc, în același timp, cu tradiția de important centru economic al arhipelagului nipon, pe care și-a cîștigat-o Nagoya de-a lungul anilor.

Portul Nagoya este al treilea ca importanță din Japonia, după Yokohama și Kobe, și unul dintre cele mai mari din lume. În anul 1974, în rada sa au ancorat 55 287 de nave (101 504 946 tone), iar volumul total al mărfurilor primite și expediate s-a cifrat la 88 milioane tone. Faptul că, din mărfurile importate, cea mai mare parte a revenit minereului de fier, petrolului, cărbunelui și cherestelei, iar din cele exportate, 67,3 la sută le-au constituit automobilele, sugerează importanța națională a acestui port, de care se folosește, în principal, zona industrială Tokai, alături de alte porturi mai mici de pe țărmul Pacificului. Pentru a răspunde cerințelor în continuă creștere, municipalitatea a elaborat un amplu plan de modernizare și dezvoltare a portului, astfel încît, în anul 1980, acesta să ajungă la o capacitate de încărcare-descărcare de 145 milioane tone — produse și mărfuri.

Producția industrială a Nagoyei reprezintă aproximativ 30 la sută din aceea a întregii regiuni Chubu. În oraș și împrejurimile sale, existau, în 1973, aproximativ 18 000 uzine și diverse unități industriale cu un număr de 282 742 angajați, peste 9 000 dintre aceste unități aparținînd industriilor grea și chimică. Ponderea principală revine industriei grele. Creșterea accentuată a exporturilor de automobile relevă dezvoltarea rapidă a acestei industrii, amplasată, în special, în apropierea portului. De altfel, la est de Nagoya, în imediata apropiere a orașului, se află principala uzină a firmei „Toyota", al treilea producător de automobile din lume (2 114 980 unități în 1974). Tot la Nagoya se află cîteva din principalele uzine ale grupului „Mitsubishi", producînd o gamă largă de produse — avioane, mașini-unelte, automobile. Alături de construcția de nave, industria chimică ilustrează, la rîndul său, dezvoltarea industrială a orașului. Numai în ultimii șase ani, producția industriei chimice s-a dublat, fibrele sintetice situîndu-se pe primul loc.

După 1920, orașul devine un important centru economic și industrial

În domeniul tradițional al industriei ușoare, Nagoya este unul dintre marile centre ale industriei textile, revenindu-i 40 la sută din întreaga producție națională. Această bază industrială și comercială face ca Nagoya să exercite o influență economică puternică, atît asupra regiunii Chubu, cît și a economiei naționale, în ansamblu. „Analiza cantitativă a efectului economic al orașului Nagoya", întocmită de municipalitate, relevă că Nagoya furnizează 40 la sută din producția zonei industriale Tokai, care include mai multe prefecturi, și deține un rol major în ansamblul economiei naționale. Imaginea Nagoyei ca important centru economic al țării nu ar fi completă dacă nu am menționa faptul că orașul dispune de un aeroport internațional modern și este unul dintre marile noduri de cale ferată și șosele ale Japoniei. Orașul dispune, de altfel, de o rețea proprie de autostrăzi, căi ferate, linii de metrou și de autobuz — unul dintre cele mai bine amenajate sisteme de trafic urban din Japonia.

Problema rhodesiană

După 48 de zile de negocieri

După ce, timp de 48 de zile, au dezbătut viitorul Rhodesiei, reprezentanții la Conferința de la Geneva ai mișcărilor de eliberare zimbabwe și cei ai regimului de la Salisbury au părăsit Elveția miercuri, 15 decembrie, afișînd unii optimism, alții pesimism, în timp ce britanicii manifestă un optimism tenace.

Aceasta era concluzia unuia dintre numeroasele bilanțuri consacrate primei etape a Conferinței de la Geneva, privind viitorul Rhodesiei — reuniune considerată drept evenimentul cel mai important referitor la această țară, după proclamarea unilaterală (11 noiembrie 1965) a independenței de către Ian Smith.

În acest context, se impune rememorarea cîtorva date mai deosebite din cronica rhodesiană a anului 1976, mai ales, pentru a vedea cum s-a ajuns la momentul Geneva 1976. După ce, la 3 martie a.c., Mozambicul închide frontiera cu Rhodesia, la 22 martie, în timp ce activitatea de guerilă se extinde, James Callaghan, pe atunci ministru de externe al Marii Britanii, prezintă un plan privind accesul la putere, într-un interval de doi ani, al majorității negre. La 27 aprilie, cu prilejul unui turneu în Africa, secretarul Departamentului de Stat al S.U.A., Henry Kissinger, anunță măsuri severe împotriva Rhodesiei, în cazul în care regimul minoritar de la Salisbury nu va accepta trecerea puterii în mîinile majorității într-un interval de doi ani. La 20 mai, înaltul comisar britanic de la Lusaka (Zambia) invită cei 150 000 englezi rezidenți în Rhodesia să părăsească această țară. La 10 iunie, mișcarea de eliberare zimbabwe anunță deschiderea unui al treilea front. Între 4 și 6 septembrie, la Zürich (Elveția), are loc o nouă întîlnire a lui Kissinger cu premierul sud-african Johan B. Vorster (prima se desfășurase la 23—24 iunie în R.F.G.), care va fi urmată de convorbiri Vorster-Smith (Pretoria, 14 septembrie). Apoi, în perioada 14—22 septembrie, Henry Kissinger întreprinde un nou turneu african care cuprinde Tanzania, Zambia, Africa de Sud (unde va avea loc o întîlnire tripartită Kissinger-Vorster-Smith), Zair și Kenya. În sfîrșit, la 24 septembrie, într-un mesaj radiotelevizat, premierul minoritar rhodesian, Ian Smith, anunță că acceptă planul anglo-american (prezentat, după cum se știe, de Callaghan în martie și preluat de Henry Kissinger).

Dar acest plan a fost respins de șefii celor cinci state africane „din prima linie" (denumire atribuită țărilor din Africa australă care au primit mandat din partea O.U.A. să urgenteze și să sprijine reglementarea problemei rhodesiene ; e vorba de Zambia, Tanzania, Angola, Mozambic și Botswana), întrucît, după opinia lor, reprezenta, în esență, „o soluție impusă din afară și, totodată, tergiversa trecerea imediată — prin intermediul unei conferințe constituționale — a puterii în mîinile populației de culoare, majoritară". Cei cinci președinți africani respingeau, cu prioritate, trei prevederi ale planului anglo-american : ideea ca viitorul guvern de tranziție din Rhodesia ar trebui să aibă miniștri de interne și de apărare din rîndurile albilor, iar Consiliul de Stat, ce ar trebui să elaboreze noua Constituție, ar urma să fie alcătuit la paritate din albi și negri, fiind prezidat de un alb și nu conform regulei proporționale. În sfîrșit, șefii celor cinci state africane respingeau ideea că negocierile pentru constituirea Consiliului de Stat să fie organizate în Rhodesia și nu pe teren neutru, așa cum propuneau ei. La rîndul lor, mișcările de eliberare a poporului zimbabwe au primit cu serioase rezerve planul și, îndeosebi, prevederile de care am amintit mai sus. Se sublinia, în acest context, că „drepturile africanilor nu pot face obiectul nici unui compromis, iar mișcarea de eliberare a poporului zimbabwe are în vedere numai o conferință constituțională consacrată transferului puterii către populația africană, majoritară.

În aceste circumstanțe, în prima decadă a lunii octombrie a.c., au avut loc în zonă numeroase contacte consacrate pregătirii conferinței constituționale, convocată de Marea Britanie, care, între timp, desemnase pe ambasadorul său la O.N.U., Ivor Richard, să prezideze reuniunea. În sfîrșit, după cîteva zile, s-au stabilit ultimele detalii, de fapt cele mai importante : locul și data convocării conferinței — Geneva, 28 octombrie (inițial se propusese ziua de 25). Totodată, a fost făcută publică și lista participanților.

Conferința a început joi, 28 octombrie, la Palatul Națiunilor Unite, din orașul de pe malul Lacului Leman. Interesul suscitat de eveniment era subliniat, între altele, și de cei peste 350 de ziariști, reporteri și cameramani acreditați. Dar acest justificat interes a fost contrazis, într-un fel, de debutul incert al conferinței care, după nici două săptămîni de reuniuni plenare și, mai ales, consultări bilaterale, a înregistrat un adevărat impas. Ședințele plenare au fost amînate „sine die", după ce Ian Smith a plecat la Salisbury. În consecință, ambasadorul Ivor Richard a recurs la soluția întîlnirilor separate cu șefii delegațiilor prezente la Geneva. La început, în atenția lui s-au aflat, cu precădere, etapele care ar trebui parcurse înaintea momentului proclamării adevăratei independențe a Rhodesiei, pentru ca, în final, el să se oprească asupra unui punct ce a necesitat numeroase zile de negocieri complicate, intense și îndelungi : data proclamării independenței Rhodesiei. De altfel, se poate spune, pe bună dreptate, că majoritatea primelor 30 de zile, din cele 48 cît numără prima etapă a conferinței, a fost consacrată ajungerii la un acord în stabilirea datei independenței. Prima propunere britanică viza un interval ce se apropia de cel susținut de autoritățile de la Salisbury (doi ani), dar ea a întîlnit veto-ul clar al tuturor liderilor mișcării de eliberare, care au propus maximum 12 luni pentru împlinirea proceselor de ordin juridic și constituțional care să preceadă independența. Pînă la urmă, după consultări la Foreign Office, Ivor Richard a precizat că Marea Britanie a propus participanților la conferință organizarea de alegeri în Rhodesia la 1 februarie 1978. Liderii mișcărilor de eliberare a poporului zimbabwe au acceptat data și, în consecință, guvernul englez s-a angajat în mod oficial să stabilească pentru 1 martie 1978 data proclamării independenței Rhodesiei, în condițiile existenței unui guvern reprezentativ al populației de culoare. După cum se vede, noua propunere constituie un compromis între cererea liderilor mișcărilor zimbabwe (care s-au pronunțat pentru maximum 12 luni) și cea a autorităților de la Salisbury (care optaseră pentru un interval de doi ani). Propunerea a fost acceptată și de conducătorul delegației guvernului de la Salisbury, situație ce a permis să se treacă la discutarea altor puncte de pe ordinea de zi a conferinței, printre care la loc de frunte s-au aflat problemele structurii guvernului de tranziție. La sfîrșitul lunii noiembrie și începutul lunii decembrie s-a consemnat, pe lîngă reluarea și înmulțirea ședințelor plenare, un plan prezentat de Robert Mugabe și Joshua Nkomo (v. „Lumea" nr. 50, a.c.), cît și o importantă declarație făcută în Parlament de Anthony Crosland, șeful diplomației britanice. Reținem, în acest sens, că, potrivit lui Crosland, guvernul britanic este dispus să joace „un rol direct în guvernul interimar rhodesian, dacă se apreciază că acesta ar fi util, iar natura prezenței britanice în Rhodesia ar depinde tocmai de compoziția acestui guvern de tranziție". Semnalînd că era pentru prima dată cînd Anglia afirma, în mod public, posibilitatea de a fi implicată direct în formarea guvernului de tranziție rhodesian — ceea ce constituie o evoluție în poziția britanică —, precizăm că ultimele reuniuni în plen ale conferinței au abordat cu precădere rolul minorității albe (250 000 față de 6 milioane negri) în guvernul de tranziție, precum și controlul asupra armatei.

În sfîrșit, înainte de a părăsi Geneva (unde revenise la 8 decembrie) și la puțin timp după anunțarea suspendării Conferinței, Ian Smith declara, pentru prima oară, că admite „posibilitatea unor amendamente în punctele cele mai importante ale planului anglo-american", fără ca aceasta să însemne, în opinia lui, că va exista o reluare a negocierilor de la Geneva care să nu fie bazate pe aplicarea propunerilor anglo-americane privind guvernul interimar și Consiliul de Stat (din Rhodesia). De asemenea, el s-a pronunțat pentru găsirea unui alt loc pentru desfășurarea conferinței, afirmînd că Rhodesia ar fi gazda cea mai potrivită, opinie care nu este împărtășită de liderii mișcărilor de eliberare.

Așadar, acestea ar fi, în esență, coordonatele problemei rhodesiene aflată în etapa negocierilor privind viitorul constituțional al acestei țări, în momentul în care, marți, 14 decembrie a.c., ministrul de externe britanic anunța suspendarea lucrărilor Conferinței de la Geneva pînă la 17 ianuarie 1977, perioadă în care ambasadorul Ivor Richard va întreprinde un turneu în statele din zonă. Fără îndoială, bilanțul acestor prime 48 de zile ale conferinței este încă departe de a fi reprezentativ, iar soluția impusă de însăși realitatea rhodesiană se lasă așteptată, datorită, îndeosebi, obstrucțiilor și rigidității regimului de la Salisbury.

Dumitru Constantin

Președintele Conferinței de la Geneva, ambasadorul britanic Ivor Richard, anunțînd suspendarea lucrărilor pînă la 17 ianuarie 1977

În exclusivitate pentru „Lumea"

Robert Mugabe

secretar general al Uniunii Naționale Africane Zimbabwe — Z.A.N.U.

„România — un prieten sincer al popoarelor africane"

Lupta și preocupările mișcării zimbabwe

La puțin timp de la primirea sa de către tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, Robert Mugabe — care a fost oaspetele țării noastre timp de mai multe zile — a avut amabilitatea să acorde un interviu redactorului nostru Dumitru Constantin.

— Pentru început, vă rugăm să vă referiți la primirea dv. de către președintele Nicolae Ceaușescu și la convorbirile avute cu ocazia acestei întîlniri.

— Pentru mine, ca secretar general al Z.A.N.U., pentru organizația noastră și, în general, pentru poporul zimbabwe, a fost un mare privilegiu că ni s-a oferit prilejul să-l întîlnim pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. Spun aceasta gîndindu-mă la imensul său prestigiu de care se bucură în rîndurile statelor africane și ale mișcării de eliberare din țările aflate încă sub dominație colonială.

În cursul întrevederii, m-am referit, cu deosebire, la lupta noastră de eliberare. De asemenea, am prezentat opiniile noastre privind desfășurarea conferinței de la Geneva, context în care am subliniat eforturile generale ale poporului nostru — așa cum sînt ele apreciate de Z.A.N.U. — în direcția intensificării, pe mai departe, a luptei de eliberare.

Vreau să subliniez, de la bun început, că lupta și problemele noastre s-au bucurat de interes și de înțelegere deplină din partea președintelui Nicolae Ceaușescu. În ce privește sprijinul material, politic, diplomatic și moral pe care îl primește mișcarea de eliberare din statele africane, aș dori să relev că România socialistă a acordat în permanență un astfel de ajutor. Relev, în acest sens, sprijinul concret și eficient acordat mișcărilor de eliberare din fostele colonii portugheze — Angola, Mozambic, Guineea-Bissau, Sao Tomé și Principe —, ca și organizației SWAPO din Namibia sau Congresului Național African din Africa de Sud. De asemenea, cînd fostele colonii din Africa au devenit independente, relațiile multilaterale — politice, economice, comerciale —, stabilite de România cu acestea, au contribuit, într-o măsură importantă, la dezvoltarea și la consolidarea lor economică.

Toate acestea constituie expresii ale solidarității militante, active ale partidului și poporului dv. față de cauza luptei popoarelor africane, față de drumul libertății, pe care ele s-au angajat. Desigur, nu uităm că aceste forme concrete ale sprijinului acordat luptei noastre se adaugă poziției adoptate la O.N.U. și în alte organisme internaționale. Tocmai de aceea, pentru noi, poporul român este un prieten sincer și apropiat.

— Vă propunem să ne vorbiți despre preocupările și obiectivele organizației dv.

— Lupta noastră este, cu precădere, o luptă armată dusă pentru eliberarea poporului zimbabwe. Obiectivul nostru vizează mobilizarea maselor, unirea și ralierea lor în jurul Z.A.N.U., pentru a duce lupta împotriva imperialismului și colonialismului, reprezentat prin colonii albi din țara noastră. Aș vrea să subliniez că lupta de guerilă este dusă din interior, că operăm adesea la 25—30 mile de orașe ca Salisbury sau Bulawayo, iar militanții noștri au taberele în țară și nu în afara granițelor ei. În momentul de față, urmărim o mobilizare și mai puternică a maselor în slujba acestei lupte.

De altfel, ca urmare a extinderii și succesului luptei noastre armate, s-a convocat, la Geneva, conferința consacrată problemei zimbabwe. Altfel spus, Conferința de la Geneva este un front politic determinat de lupta noastră armată. Conferința de la Geneva ne-a oferit posibilitatea de a ne da seama în ce măsură adversarii sînt pregătiți să cedeze puterea. Cu acest prilej, ne-am exprimat punctul nostru de vedere guvernului britanic și am subliniat hotărîrea noastră de a lupta mai departe pentru obținerea independenței. Doresc să reafirm că nu vom capitula în ceea ce privește principiul transferului puterii către populația majoritară. Propunerile noastre, în acest sens, au în vedere un interval de 9—12 luni.

Marea Britanie ne-a cerut ca, în perioada de tranziție, să împărțim puterea cu regimul de la Salisbury. Ne-am opus acestei idei, întrucît ea neagă însăși necesitatea transferului puterii și a principiului preluării puterii de către populația majoritară.

— Ați amintit rolul Marii Britanii în procesul transferării puterii. Ce idei s-au desprins la Geneva în legătură cu acest aspect ?

— La început, Marea Britanie n-a vrut să fie angajată, ca parte activă, în acest proces. Am insistat ca ea să facă acest lucru, avînd în vedere responsabilitatea ei în decolonizarea teritoriului. De aceea, am propus prezența unui comisar-rezident la Salisbury, al cărui rol să fie mai mult protocolar. La ora actuală, Anglia dorește să joace un rol mult mai mare. Noi, însă, ne opunem unei prezențe excesive, întrucît ne găsim într-o fază de decolonizare și nu de recolonizare. O asemenea prezență excesivă ar da posibilitatea unor acțiuni nedorite, în perioada guvernului de tranziție și a elaborării Constituției țării ; de asemenea, forțele de poliție și armata ar putea, în acest caz, să depindă direct de reprezentantul britanic, ceea ce ar contraveni scopului procesului de tranziție.

— Planul anglo-american prevedea, însă, ca, în perioada de tranziție, portofoliile interne lor și armatei să revină regimului de la Salisbury ?

— Într-adevăr. Însă, la Geneva, în ultima perioadă s-a degajat ideea pe care am amintit-o mai sus și care a creat preocupare în rîndurile mișcării de eliberare zimbabwe.

— La Geneva ați participat în cadrul delegației „Frontului patriotic". Cum s-a ajuns la acest lucru ?

— „Frontul patriotic" a fost creat doar pentru Conferința de la Geneva și, în cadrul lui, împreună cu Joshua Nkomo, am fost foarte activi. Poziția noastră, a tuturor delegațiilor zimbabwe prezente la Geneva, este asemănătoare. Cerem același lucru — transferul puterii. Este adevărat, există unele deosebiri de vederi, privind alegerea primului ministru din perioada de tranziție. Astfel, Abel Muzorewa a susținut că acesta să fie desemnat în urma unor alegeri care, în mod normal, vor fi supervizate de regimul Smith, lucru cu care noi nu sîntem de acord ; am propus, în consecință, ca primul ministru să fie desemnat de Conferință.

La Geneva, pînă acum, mișcarea de eliberare zimbabwe a căzut de acord asupra următoarelor puncte : trebuie să fie proclamată independența nu mai tîrziu de 12 luni, iar existența Consiliului de Stat (propus de planul anglo-american) nu este necesară, întrucît guvernul de tranziție ar putea avea funcții administrative și legislative. În ce-l privește, regimul de la Salisbury a declarat că nu participă la Conferință decît ca „observator interesat", întrucît planul anglo-american — pe care noi l-am respins — nu este considerat „document de bază". Noi, însă, negociem cu Marea Britanie, ca putere colonială.

Marea Britanie n-a prezentat, încă, un document de sinteză a primei perioade de la Geneva, dar, la ora actuală, ea elaborează un plan care va include și problema rolului său în acest proces. În ce privește locul desfășurării viitoare a conferinței, nu sîntem, sub nici o formă, de acord cu ideea lui Smith ca aceasta să fie transferată la Salisbury.

Sintetizînd, aș sublinia că, acceptînd ideea unei conferințe politice, noi nu vom abandona nici un moment desfășurarea, în continuare, și întărirea luptei armate a poporului zimbabwe pentru eliberarea totală de sub dominația colonială.

DOCUMENTAR

PETROLUL: prezent şi viitor (II)

De altfel, nu s-a consemnat decît cantitatea de petrol numită recuperabilă, de fapt o fracţiune (de ordinul a 20 pînă la 40 la sută) din cantitatea totală de petrol ce se găseşte în acest zăcămînt. Or, rata recuperărilor este variabilă. Ea depinde nu numai de tehnici, ce pot fi perfecţionate cu timpul (reinjectare cu gaz, pompare, explozii subterane etc.) ; ea depinde şi de elemente financiare.

Motive mai subiective, ca să nu le spunem politice, explică, de asemenea, aceste distorsiuni. Într-adevăr, companiile petroliere sînt cele care poartă răspunderea definirii nivelului rezervelor şi ele au tendinţa de a subestima aceste rezerve. În acest fel, companiile petroliere devin „indispensabile" pentru descoperirea altor rezerve.

2) Rezervele potenţiale sînt superioare rezervelor recuperabile. Potrivit estimărilor, ele sînt de ordinul a 400—600 miliarde tone. Această noţiune de rezerve potenţiale se bazează pe o anumită posibilitate de existenţă a noi rezerve de petrol, pe faptul că numai o parte din zonele potenţial petrolifere au făcut obiectul unor cercetări intense. Se consideră că o mică parte din terenuri cu o structură geologică ce face posibilă existenţa petrolului au fost exploatate intensiv. Zone întinse — Arctica, Extremul Orient şi Africa — abia au fost explorate. Acesta este şi cazul teritoriilor „off shore" (marine) care reprezintă numai 18 la sută din producţia mondială totală.

Îmbunătăţirea tehnicilor permite ridicarea nivelului rezervelor. Or, acestea cunosc, în prezent, o dezvoltare foarte rapidă, mai ales în exploatarea maritimă. Adîncimea zonelor de producţie în mare nu depăşeşte, în prezent, 150 m. Perfecţionarea tehnicilor permite să ne gîndim că o exploatare la 200 m va fi curînd posibilă, în perspectiva unor forări la adîncimi şi mai mari.

În sfîrşit, scumpirea petrolului ajută şi la rentabilizarea zăcămintelor considerate pînă acum nerentabile din punct de vedere comercial. Astfel, majorarea preţurilor la petrol este, prin ea însăşi, un element important de creştere a rezervelor. Ea permite folosirea de tehnici mai costisitoare, dar mai eficace.

3) Rezervele „ultime", numite şi convenţionale, sînt formate din resursele în prezent neexplorate. Este vorba, pe de o parte, de nisipuri şi şisturi bituminoase, deosebit de abundente în Statele Unite şi Canada, de pildă, iar, pe de altă parte, de cărbuni din care petrolul poate fi extras prin distilare. Dificil de exploatat în prezent, aceste resurse ar putea fi valorificate dacă exploatarea lor ar deveni o necesitate imperioasă. Respectivele rezerve constituie „o reţea de securitate", în cazul în care resursele convenţionale ar fi epuizate.

Astfel, noţiunea de rezerve este foarte relativă. Problema nu este de a şti dacă va fi sau nu penurie de petrol. Adevărata problemă este de a şti cu ce preţ vor putea fi exploatate aceste rezerve.

b) Probleme politice.

În esenţă, rezervele — în special cele mai bogate şi uşor de exploatat — se află într-o zonă limitată din punct de vedere geografic şi încordată din punct de vedere politic. Efectiv, peste jumătate din rezervele atestate (55 la sută) se găsesc în Orientul Mijlociu, mai exact în jurul Golfului. Numai Arabia Saudită deţine peste o cincime din rezervele atestate. Hazardul a făcut ca principalele ţări consumatoare (Europa occidentală, Statele Unite, Japonia) să aibă mai puţin de 10 la sută din rezerve, în timp ce, la consum, ele deţin un procentaj de 75 la sută.

Voinţa politică a ţărilor lumii a treia — şi, în special, a O.P.E.C. — este de a valorifica la maximum resursele lor petroliere. Dominat vreme îndelungată de companiile petroliere internaţionale, jocul petrolului este condus, acum, de ţările producătoare din lumea a treia. După criza din 1973, a apărut evident că situaţia actuală este, de fapt, rezultatul unei evoluţii îndelungate.

1) **Premisele** acestei evoluţii se află departe, în trecutul istoriei petroliere. Preluarea de către ţările lumii a treia a producţiei proprii de petrol a început odată cu naţionalizarea companiei „Shell" de către preşedintele venezuelan Cardenas. Apoi, acest sistem de preluare a trecut prin diferite etape şi multe eşecuri.

În perioada 1960—1970 se stabilesc noi raporturi de forţă între cei trei parteneri ai jocului petrolier. Ţările industrializate — dintre care unele fuseseră colonizatorii sau „protectorii" ţărilor petroliere — văd cum dependenţa lor energetică şi, mai ales, petrolieră, creşte în proporţii periculoase, dar inevitabile. Dezvoltarea economiilor lor, decăderea surselor de energie tradiţionale, întîrzierile în introducerea energiei nucleare, slăbiciunea sau inexistenţa unei producţii naţionale au făcut ca Europa occidentală şi Japonia să fie puternic dependente, din punct de vedere energetic, de ţările lumii a treia, energia importată reprezentînd între două treimi şi trei pătrimi din energia totală. Aprovizionarea cu petrol a Europei occidentale şi a Japoniei provine, în cvasitotalitate, din ţările lumii a treia.

În acelaşi timp, marile companii internaţionale au fost nevoite să intre în defensivă. Ele stăpîneau din ce în ce mai greu o lume a petrolului asupra căreia avuseseră anterior controlul. Apariţia de societăţi independente pe domeniile lor cele mai tradiţionale, în special în Orientul Mijlociu, avea să provoace naşterea unei concurenţe „sălbatice", care nu mai respectă regulile anterior stabilite. Aceşti „independenţi" propun statelor gazdă formule de exploatare petrolieră — exploatare unită, contracte de agenţie — a căror existenţă reprezintă o punere în cauză indirectă a concesiunilor tradiţionale. Ţările consumatoare, suspectînd marile companii că fac un joc propriu, refuză să le acorde încredere deplină pentru a aproviziona pieţele naţionale. Politica urmată de Franţa, care a rămas, multă vreme, foarte izolată, începe să aibă ecou favorabil în alte ţări vest-europene, în special în Italia, ca şi în Japonia. În sfîrşit, companiile petroliere sînt confruntate cu revendicări din ce în ce mai energice din partea ţărilor-gazdă.

Astfel, la sfîrşitul anului 1970 marile companii — deşi îşi asigură pentru ele peste jumătate din producţia şi distribuirea petrolului — se găsesc, pe mai multe fronturi, în defensivă.

Totuşi, problemele care preocupă cel mai mult companiile petroliere decurg din afirmarea ţărilor producătoare din lumea a treia. Începînd din 1960, presiunea concertată şi eficace a ţărilor producătoare devine o sursă de preocupări dominante pentru marile companii.

O.P.E.C. s-a născut în 1960, din iniţiativa a cinci ţări petroliere ; obiectivul imediat al creării sale era de a opri alunecarea preţurilor afişate, hotărîte unilateral de către principalele companii petroliere. Existenţa O.P.E.C. a permis ţărilor producătoare să prezinte un front unit, în ciuda unor divergenţe dintre membrii săi. Ea a întărit puterea de negociere a acestora chiar în momentul în care marile companii intenţionau să impună o disciplină „societăţilor independente". Acţiunea O.P.E.C. a provocat o extindere foarte rapidă a modificărilor în relaţiile financiare dintre ţări şi societăţi, avantajele obţinute de o ţară-gazdă extinzîndu-se, astfel, foarte rapid la ansamblu. În ajunul faimoasei rezoluţii 120, hotărîtă la Caracas în decembrie 1970, statele membre ale O.P.E.C. realizaseră o profundă reorganizare a relaţiilor lor cu companiile petroliere.

Această acţiune a dat roade, mai întîi, în ce priveşte veniturile ; preţurile afişate — care servesc drept referinţă la calcularea impozitelor — au putut fi stabilizate în ciuda scăderii preţurilor la consum, apoi sporite într-un mod simţitor la sfîrşitul deceniului 1960—1970. Mai ales modalităţile de calcul al diverselor impozite au fost stabilite ceva mai favorabil ; „formula O.P.E.C." avea să ducă la o împărţire a beneficiilor, potrivit unei delimitări a beneficiului real, 65—70 la sută pentru ţara-gazdă, faţă de 35 la sută pentru companie.

Pe lîngă acţiunea privind preţurile, ţările membre ale O.P.E.C. au încercat să impună un control chiar asupra activităţii societăţilor, obligîndu-le să cedeze cea mai mare parte a suprafeţelor neexploatate ; societăţile au fost invitate să folosească, în special la nivelul cadrelor, personal din ţările-gazdă.

Începînd din 1960, multe ţări petroliere acceptă legături cu societăţile petroliere numai pe baza contractelor de asociere sau a contractelor de întreprindere. Aceste două forme de contracte asigură ţării-gazdă controlul exploatării petroliere, societatea străină apărînd numai ca „operator", ale cărei activitate şi remunerare sînt stabilite foarte precis. Au fost create companii naţionale, mai întîi pe hîrtie ; apoi, ele au prins viaţă, s-au structurat şi şi-au extins activitatea asupra întregului ciclu petrolier — distribuţie, transport, producţie — şi la industriile înrudite, cum este petrochimia.

Începînd cu N.I.O.C., creat în Iran, în 1952, majoritatea societăţilor naţionale — I.N.O.C. în Irak, K.N.P.C. în Kuweit şi

Sonatrach în Algeria — sînt înființate în perioada 1960—1970.

Astfel, în mod direct dar sigur, apare, treptat, un nou tip de relații, de noi raporturi de forță între țările producătoare și companiile petroliere. Desigur, marile companii internaționale, deși au fost nevoite să aibă o poziție mai flexibilă în anumite domenii, și-au conservat o certă pondere în stabilirea ritmurilor de producție și de investiții, precum și în fixarea prețurilor afișate pe concesiunile lor. Dar puterea de negociere și-a schimbat imperceptibil deținătorii. Animate de voința de a „redobîndi exploatarea bogățiilor lor naționale", indiferent de regimul lor politic, statele producătoare devin conștiente de forța lor. La sfîrșitul acestui deceniu, care apare ca o perioadă de tranziție, rezoluția nr. 120, adoptată în decembrie 1970 de O.P.E.C., la Caracas, avea să marcheze începutul unei perioade de criză latentă dar deschisă între țările producătoare și companiile petroliere.

2) **Criza din 1970—1973 și consecințele sale.** La sfîrșitul acestei crize, țările producătoare de petrol își asigură controlul asupra companiilor petroliere și al prețurilor la petrol.

Pe de o parte, producătorii din lumea a treia preiau, treptat, controlul asupra companiilor petroliere străine. Este cazul Algeriei, în februarie 1972, sau al Irakului, unde guvernul naționalizează I.P.C., în iunie 1972, în Libia, unde, după „companiile independente" americane, sînt naționalizate, în septembrie 1973, filialele unor mari societăți internaționale.

Paralel, continuă un proces de naționalizare negociată, în Iran, iar pentru statele din Golf (Arabia Saudită și emiratele), acordul de la New York, din octombrie 1972, prevede o participare treptată a țărilor-gazdă la filialele companiilor străine. Se alcătuiește un calendar : participarea de 25 la sută trebuie să atingă 51 la sută în 1983. De fapt, acest calendar este deja depășit, dovadă fiind naționalizările complete intervenite recent în Kuweit.

Preluarea controlului companiilor a fost însoțită de o stabilire unilaterală a prețurilor de către țările producătoare. În decurs de cîțiva ani, prețurile afișate ale petrolului cresc de patru ori. La 16 octombrie 1973, cele șase principale țări producătoare din Golf hotărăsc să fixeze, chiar ele, prețurile afișate, în timp ce, pînă la această dată, ele erau stabilite după discuții între state și companii. Prețurile sînt majorate cu 70 la sută. Cu cîteva săptămîni mai tîrziu, cele zece state producătoare din Golf, întrunite la Teheran, hotărăsc să dubleze prețurile afișate. Astfel, în decurs de cîteva luni, prețurile afișate, ca și încasările fiscale ale țărilor producătoare membre ale O.P.E.C. au crescut de patru ori, astfel :

(ÎN DOLARI PER BARIL)

	1.I.1970	1.X.1973	1.I.1974
prețurile afișate	1,80	3,01	11,65
încasări fiscale ale statului-gazdă	0,91	1,76	7

Livrări mai reduse de petrol

Printre principalii producători se găsesc țări care hotărăsc să-și mențină producția sub capacitatea lor. Această politică se explică prin considerente financiare și tehnice. Din punct de vedere tehnic, aceste țări au devenit conștiente că o exploatare accelerată ar constitui o risipire a bogății lor naționale, riscînd să se ajungă la o epuizare a rezervelor lor. Din punct de vedere financiar, unele din aceste țări, puțin populate, au considerat necesară o utilizare a veniturilor provenite din petrol, numai pe măsura posibilităților de investiții rentabile. Într-o perioadă de instabilitate monetară părea preferabil ca petrolul să rămînă mai degrabă neexploatat, decît să fie transformat în bani. Ideea raționalizării face astfel progrese în politica petrolieră a anumitor țări producătoare.

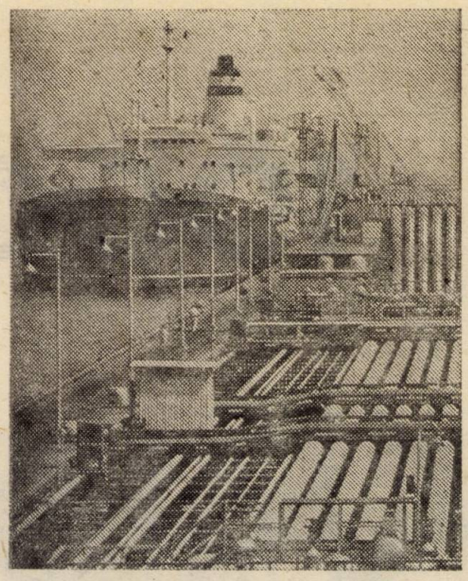

Petrolul va rămîne, cel puțin pînă în anul 2000, principala sursă de energie

Petrol mai scump

Petrolul — sursă de energie ieftină pînă în 1970 — a devenit, ca urmare a creșterilor succesive intervenite la sfîrșitul anului 1973, un produs costisitor. Prețul — altădată inferior celui al concurenților lui energetici — este acum superior, în proporție de 1 la 2 sau chiar la 3, în raport cu sursele de energie luate ca referință.

Prețul petrolului va putea fi menținut la nivelul actual ?

Pentru a putea răspunde la aceste întrebări, trebuie luate în considerare mai multe elemente :

— Este sigur că prețul de cost al petrolului va crește tot mai mult. Amploarea investițiilor necesare, costul lor unitar din ce în ce mai ridicat vor duce la majorarea costurilor. Faptul că zonele off shore — care nu reprezintă, în prezent, decît 18 la sută din producție — își vor spori ponderea este, prin el însuși, un factor de scumpire.

— Din octombrie 1973, a intervenit un element nou, fundamental. Pînă în 1971, prețurile afișate erau stabilite unilateral de către companiile petroliere, fără consultarea statelor-gazdă. Începînd din 1971, s-a intrat într-o fază de stabilire negociată. De la sfîrșitul anului 1973, țările-gazdă sînt cele care fixează în mod unilateral prețurile. Această răsturnare a situației nu pare să fie pusă în cauză în viitor.

— Petrolul reprezintă pentru anumite țări — Iran, Algeria, Indonezia — principalul motor al dezvoltării lor. Această dorință de a-l valorifica la maximum este cu atît mai puternică, cu cît ele sînt conștiente că această bogăție va fi epuizată repede și că, în orice caz, ea va fi înlocuită de alte surse de energie. Profund angajate în planuri de dezvoltare, ele nu vor să dea înapoi și să revină la un nivel scăzut de prețuri.

— În ciuda înviorării parțiale a energiei nucleare, țările industrializate — Europa occidentală și Japonia, dar și Statele Unite — au căzut în „cursa petrolului" și vor depinde, într-o măsură foarte importantă, de aprovizionarea cu petrol din țările O.P.E.C. Ele se află față de acestea într-o situație de negociere dificilă, care este exclus să se modifice serios înainte de anul 2000.

Astfel, se pot formula patru ipoteze de evoluție a prețurilor :

a) **Ipoteza moderării prețurilor în valoare absolută,** anunțată în mai multe rînduri de experții americani. Pentru moment, scăderea nu este suficient de semnificativă și se pare că ea nu are șanse să se confirme, decît dacă țările industrializate — care se află într-o criză economică profundă și de durată — și-ar reduce, în proporții importante, cererea.

b) **Ipoteza menținerii, în valoare absolută și în dolari, a nivelului prețurilor,** care s-ar manifesta la termen, în condițiile menținerii inflației mondiale, printr-o scădere relativă a prețurilor.

c) **Ipoteza menținerii puterii de cumpărare a țărilor petroliere,** care presupune introducerea unui mecanism de protecție împotriva deprecierii monetare și a fluctuațiilor de schimb.

d) **Ipoteza unei noi scumpiri a prețurilor petrolului în valoare reală.*)**

Cîteva concluzii :

1) Petrolul va rămîne — chiar în ipoteza dezvoltării rapide a energiei nucleare și a unor noi surse de energie, în prezent marginale — încă mulți ani, cel puțin pînă în anul 2000, principala sursă de energie.

2) Țările industrializate, îndeosebi Europa occidentală și Japonia, vor fi dependente de petrol încă mulți ani. În mod global, dependența față de țările membre ale O.P.E.C. va rămîne însemnată. De aici rezultă, pentru țările industrializate, o problemă permanentă de nesiguranță în prețuri. Totuși, anumite țări — Marea Britanie, Norvegia, Canada și, poate, Statele Unite — vor ajunge să mențină sau să obțină o oarecare autarhie petrolieră.

3) Amenințarea unei încetiniri în ce privește extracția de petrol din partea unor țări producătoare există. Aprovizionarea cu petrol a țărilor industrializate depinde, în mare parte, de bunăvoința unor producători, în principal a Arabiei Saudite, și de acordul lor vizînd accelerarea producției pentru a putea face față cererii.

4) Prețul petrolului va rămîne, după toate probabilitățile, la un nivel ridicat, în lipsa unor concurenți care să i se substituie rapid.

Aceste concluzii nu pot fi, însă, certitudini ; istoria petrolului a arătat, în numeroase rînduri, că singura certitudine în acest domeniu este imprevizibilul.

*) Articolul fiind scris înaintea reuniunii de la Doha a O.P.E.C., nu are în vedere ultimele măsuri de creștere a prețului petrolului.

1000+1

Din cosmonaut — speolog? Primul om care a păşit pe Lună, americanul Neil Armstrong, a participat recent la o expediţie organizată pentru dezgroparea, în peştera de la Los Tayos (Ecuador), a unei comori legendare. Comoara n-a fost găsită. Neil Armstrong a întîlnit, în schimb, „grote la fel de stranii ca peisajul selenar"

La Beirut, în aceste zile...

Înlocuiri

Directorul poliţiei ateniene şi şefii unor servicii au fost înlocuiţi în conformitate cu o hotărîre a ministrului ordinii publice, Stamatis. Măsura a fost luată ca urmare a pasivităţii de care poliţia a dat dovadă în cursul incidentelor care au avut loc cu prilejul funeraliilor unui fost comisar de poliţie.

Far

După nouă luni de inactivitate, farul din Beirut şi-a reaprins, în noaptea de 15 spre 16 decembrie, luminile pentru a ghida navele spre port. Şi un alt semn al „normalizării" : reluarea antrenamentelor cailor de curse pe hipodromul capitalei.

Reformă

Guvernul pakistanez a hotărît să împartă gratuit ţăranilor săraci peste 5 milioane ha pămînt cultivabil. Măsura, potrivit declaraţiei Ministerului Agriculturii, vizează mai multe milioane de oameni. Recent, premierul Bhutto a semnat o „Cartă a ţăranilor" care prevede ca toate terenurile arabile de stat, care în prezent nu sînt valorificate, să fie împărţite fără despăgubiri ţăranilor.

Ocean

Adîncimile Pacificului conţin, sub formă de noduli, ...1 600 miliarde tone de minereuri diverse. Fiecare kilometru cub de apă de mare conţine 37,5 milioane tone de sodiu, magneziu, aur, cobalt, plumb, mercur. Japonezii şi vest-germanii au şi lansat — scrie revista „Paris Match" — programe vizînd extragerea uraniului din apa de mare.

Încălzire

Arabia Saudită se va dota cu un sistem de încălzire cu ajutorul energiei solare, considerat cel mai important dintre cele construite pînă acum în lume. Este vorba de un complex capabil să încălzească 30 000 mp şi să furnizeze 136 metri cubi de apă caldă pe zi. Complexul va fi instalat într-un ansamblu şcolar din nordul ţării, situat departe de zonele petroliere.

Restituire

După cum relatează agenţia PAP, la Ministerul de externe al Franţei au fost înmînate unui reprezentant al R.P. Polone documentele care îl imputernicesc să ridice de la Banca Franţei cele 61 de lăzi, conţinînd argintul din aşa-numitul „Fond al apărării naţionale a Poloniei". Acest fond a fost constituit din donaţiile unor cetăţeni polonezi — în perioada dintre cele două războaie mondiale — şi a fost evacuat în Franţa în septembrie 1939. El cuprinde 2 400 kilograme argint în obiecte şi monezi.

Tribunal

Consiliul Comandamentului Revoluţiei din Libia a promulgat un decret privind crearea unui tribunal al poporului, anunţă agenţia ARNA. El se compune dintr-un preşedinte — comandantul Ahmed Mahmoud, şi doi membri — căpitanul Abdel Salam Aboukila şi căpitanul Mohamed El Misrati.

Întrevedere

Premierul francez, Raymond Barre, a avut, la 18 decembrie prima întrevedere oficială cu predecesorul său, Jacques Chirac, de cînd acesta a demisionat din funcţie. Fostul premier nu a făcut nici o declaraţie în legătură cu această întrevedere.

„Number one"

Henry Kissinger, care va părăsi postul de secretar al S.U.A. la 20 ianuarie, a acceptat o ofertă inedită. Faimoasa „Harlem Globetrotters Basketball Team" l-a numit membru onorific al echipei, atribuindu-i în mod special, numărul unu („number one"). „Nu sînt prea priceput la înaintare, dar cred că sînt bun la apărare", le-a scris Kissinger „coechipierilor" săi în mesajul de acceptare.

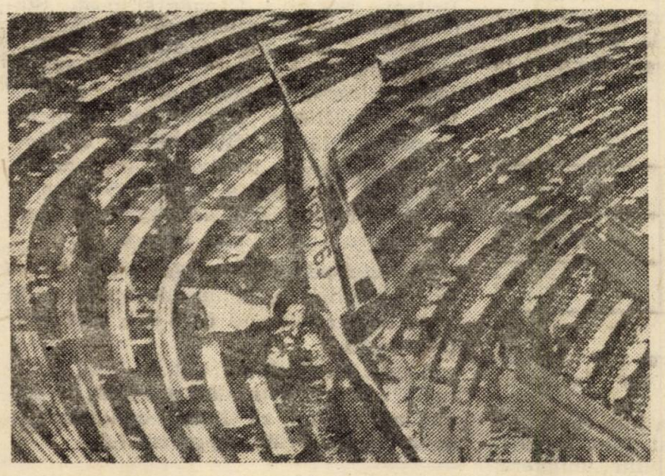

La cîteva minute după terminarea unei întîlniri sportive, un mic avion şi-a încheiat misiunea pe... băncile stadionului din Baltimore

La Kingston, Michael Manley îşi celebrează victoria în alegeri, care îi aduce un mandat de prim ministru, pînă în 1981

Dezmințire

La Paris s-a dezmințit, din sursă autorizată, o informație publicată luni, la Tokio, de ziarul japonez „Asahi Shinbun", potrivit căreia Franța va construi o nouă bază de experiențe nucleare în Pacific. Cotidianul, care se referă la informații provenite de la Asociația japoneză împotriva bombelor atomice și termonucleare, afirmă că Franța s-ar pregăti să transfere toate sau o parte din instalațiile sale din atolurile Mururoa și Fangataufa – centru al experiențelor sale atomice din Pacific (la 1 200 km est de Tahiti) – într-o nouă bază situată în insula Wallis (la peste 2 000 km vest de Tahiti). Potrivit afirmațiilor ziarului „Asahi Shinbun", două motive ar explica acest transfer: subsolul atolurilor ar fi fost fisurat de experiențele succesive, iar structura atolurilor nu ar fi adaptată acestor experiențe. Se precizează, în această privință, tot din surse autorizate de la Paris, că nu există nici un fel de problemă de natură geologică în subsolul atolurilor Mururoa și Fangataufa.

Secretarul de stat desemnat al S.U.A., Cyrus Vance, l-a întîlnit, la New York, pe Kurt Waldheim, secretarul general al O.N.U.

Surpriză pentru un automobilist olandez: peste noapte, parkingul în care-și lăsase mașina s-a transformat într-un șantier

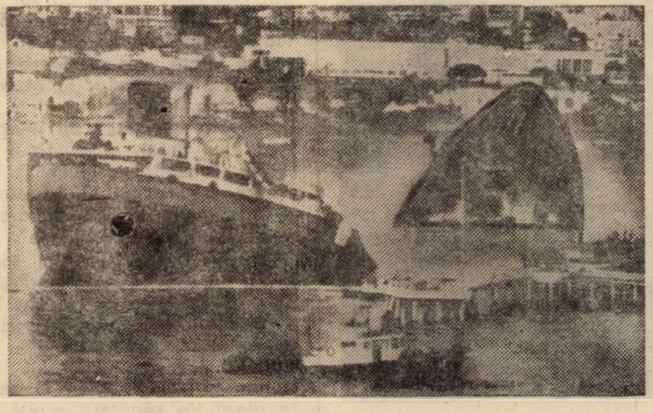

O explozie violentă a distrus aproape în întregime nava petrolieră „Sansinena", aflată în portul Los Angeles

Medalie emisă cu prilejul „jubileului de argint" (1977) al încoronării reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii

Hîrtie

Hîrtia necesară ediției de duminică a ziarului „New York Times" înseamnă 77 hectare lăstăriș sau pădure foarte tînără. Unui mare cotidian francez îi ajunge, anual, hîrtia pentru a cărei producere este necesară sacrificarea a 500 de hectare. Încă nu s-a calculat cîte hectare de lemnoase reclamă tirajul anual al tuturor publicațiilor de pe glob.

Împrumut

Miniștrii de externe ai țărilor membre ale C.E.E., reuniți luni la Bruxelles, au hotărît să acorde Turciei un împrumut de 350 milioane dolari, eșalonat pe o perioadă de cinci ani, pentru a finanța unele proiecte agricole și industriale. C.E.E. a hotărît să acorde Turciei și alte facilități, printre care condiții mai bune pentru muncitorii turci din țările Comunității și un acces mai liber pentru produsele agricole turcești pe piețele „celor nouă". I. C. Caglayangil, ministrul de externe al Turciei, a declarat, la încheierea reuniunii de la Bruxelles, că aceste concesii ale C.E.E. „sînt insuficiente față de așteptările țării sale". Turcia, a spus el, le-a acceptat, însă „pentru a evita izbucnirea unei crize în relațiile reciproce".

Estimări

Exploatarea celui mai important zăcămînt de petrol din Marea Nordului, la Brent, va costa Marea Britanie 2,4 miliarde lire sterline, aproape tot atît cît a solicitat Fondului Internațional Monetar, sub formă de împrumut. Această cifră a fost furnizată de companiile petroliere „Shell" și Esso", cu prilejul primei operațiuni de încărcare a petrolului brut la bordul „tanker"-ului „Esso Warwickshire". Durata exploatării zăcămîntului de la Brent este apreciată la 20 de ani, iar valoarea petrolului pe care îl conține s-ar ridica la mai mult de 17 miliarde lire (la prețul actual). În 1982, cele patru platforme care vor funcționa la Brent vor produce 450 000 barili de petrol pe zi, adică un sfert din nevoile actuale ale Marii Britanii.

Băuturi

Băuturile tari nu vor mai fi servite la Casa Albă în timpul Administrației Carter. Președintele ales a declarat că are intenția de a reintroduce, la recepțiile oficiale, practica de a nu se consuma decît vin. Se amintește că băuturile tari și-au făcut apariția la Casa Albă după instaurarea lui John Kennedy.

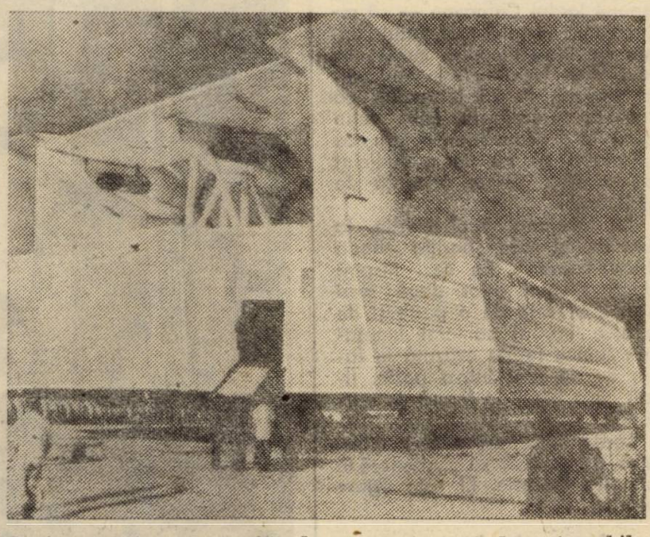

Deși poate transporta 400 de pasageri și 60 de automobile, acest vehicul se deplasează cu peste 120 km/h, alunecînd lin, pe sol. O primă demonstrație a calităților sale a avut loc în Gironde (Franța)

IN LUMEA STIINTEI

„Blestemul din Valea Regilor“

2

Ca în ziua înmormîntării

Duminică 18 februarie 1923, la orele 8 dimineața, intrarea în mormînt este împodobită cu drapele. De o parte și de alta a scării sînt înșiruiți ostași călări care salută invitații la coborîrea din trăsuri. Lordul Allenby, înalt comisar al Marii Britanii, sosește primul. El este urmat de ambasadorii Franței și Belgiei, de mai mulți miniștri egipteni și, la urmă, de regina Elisabeta a Belgiei, protectoarea lordului Carnavon, sprijinită de brațul fiului ei, prințul Leopold.

Calender și un egiptolog american, Arthur Made, atacă peretele. După ce au desprins cîteva zeci de pietre, Carter înțelege despre ce este vorba : în fața lor nu se află un zid, ci unul din panourile unui enorm cufăr de lemn aurit. Apoi, Carter se strecoară în încăpere, între zid și cufăr. Pentru moment, ceea ce-l intrigă este cufărul. Acesta este un fel de catafalc de trei metri înălțime. Pe laturile sale este desenat chipul zeului-șoim Horus. Deasupra ușilor planează un soare înaripat. Semne care par de natură magică, destinate să protejeze odihna faraonului, împodobesc canaturile. Este limpede că acesta este mormîntul faraonului. Dar oare mai găzduiește el mumia lui Tutankhamon ? — se întreabă Carter, în timp ce invitații se adună în spatele lui.

În sfîrșit, el deschide cele două canaturi ale ușii : în fața lui apare, intact, sigiliul purtînd numele lui Tutankhamon, cu însemnul regal — șacalul Anubis, culcat pe nouă captivi — cei nouă dușmani ai Egiptului. Niciînd, de la coborîrea în mormînt, acest cufăr n-a mai fost deschis. Carter și Carnavon sînt acum triumfători : ei au descoperit un mormînt regal, cu comorile sale neatinse, cu sarcofagele și cu mumia sa. Cei doi abia de reușesc să cuprindă cu privirea bogățiile pe care le descoperă în această încăpere pe care o botează „încăperea tezaurului“.

„Cel mai bun lucru ar fi — spune lordul Carnavon — să reînchidem complet mormîntul pentru ca, între timp, să cumpănim mai bine lucrurile“. Într-adevăr, el anunță, la 23 februarie, că închide necropola, cel puțin pînă în octombrie, pentru ca „tezaurul să nu fie prejudiciat de o prea mare afluență de vizitatori“.

La începutul lunii martie, la Londra își face apariția „moda Tutankhamon“. Ea se inspiră după silueta celor două mari statui, plasate de o parte și de alta a intrării camerei funerare : tunica foarte evazată în față, cu un pliu într-o parte, fixat cu o broșă în formă de scarabeu.

Lordului Carnavon nu-i vine, însă, nici măcar să zîmbească la această fantezie. El este grav bolnav.

„Am auzit chemarea, sînt gata“

De cîteva zile, el se plînge că-l supără o înțepătură de țînțar. Mîncărimea, neînsemnată la început, se întețește neîncetat. „Noaptea — îi mărturisește el lui Carter — mă împunge așa de tare, că nu mai pot să dorm“. Rana se infectează, gîtul i se umflă. Pe la jumătatea lui martie, Carnavon se întoarce la Cairo pentru a se trata. Nu este încă prea tîrziu. Medicii reușesc să oprească progresul infecției. Dar, ceva pare să se frîntă în acest neobosit călător. „De-a lungul acestor trei lungi săptămîni de suferință și chin — povestește Carter în memoriile sale, lordul Carnavon și-a păstrat tradiționalul sînge rece britanic. Scrisorile pe care mi le scria arătau că este perfect lucid. Nu-și făcea nici o iluzie“. „Am auzit chemarea, sînt gata“ — mărturisea el altui prieten.

La sfîrșitul lunii, se declară o congestie pulmonară. Începe agonia. Este anunțat fiul său, lord Porchester, ofițer în armata britanică din Indii. Tînărul sosește la Cairo, în seara zilei de 4 aprilie. Cîteva ore mai tîrziu, lordul Carnavon își dă sfîrșitul.

Împrejurările morții sale sînt cunoscute. Pentru o minte care nu acceptă superstițiile, cauzele decesului par cît se poate de limpezi. O înțepătură de țînțar care se infectează nu e un lucru neobișnuit în Egipt. Și nici nu este de mirare că un om de aproape șaizeci de ani, care suferă de peste douăzeci de ani de dificultăți respiratorii, face o congestie pulmonară. S-ar putea spune că e chiar normal. Și totuși, moartea lordului Carnavon va da naștere la multe ipoteze — fie cu caracter medical, fie religios sau, pur și simplu, fantastic — una mai înspăimîntătoare decît cealaltă. Toate acestea, evident, sub semnul „blestemului faraonului“.

Iată cum anunța „Le Figaro“ moartea lordului Carnavon, în numărul său din 6 aprilie 1923 : „Evenimentele au dat dreptate prezicerilor țăranilor egipteni. Omul care a descoperit mormîntul subteran al faraonului Tutankhamon a căzut victimă a zeităților subpămîntene. Lordul Carnavon nu mai este. Astfel s-au înfăptuit amenințările marilor preoți egipteni împotriva profanatorilor de mumii...“ Ziarul „New York Herald“ notează ironic : „Superstițioșii afirmă că lordul Carnavon a fost pedepsit. Aceste afirmații apar cu atît mai absurde, cu cît se știe că mormîntul fusese, cu mult înainte, violat și că, din el, fuseseră furate vaze prețioase. Dl Benedite, conservator la Muzeul Luvru, admițînd că moartea lui Carnavon, provocată de înțepătura unui țînțar, ar putea fi efectul răzbunării profetizată de mistici, a declarat că săpăturile trebuiau continuate, deoarece răul, oricum, se produsese“.

O sumedenie de mici incidente care trecuseră neobservate revin în atenție și sînt interpretate ca tot atîtea avertismente ale destinului. De exemplu, povestea canarului lui Carter. Era singurul lui tovarăș, în afară de săpătorii care-l ajutau în cercetările sale. Îl adusese dintr-o călătorie în Anglia. După deschiderea mor-

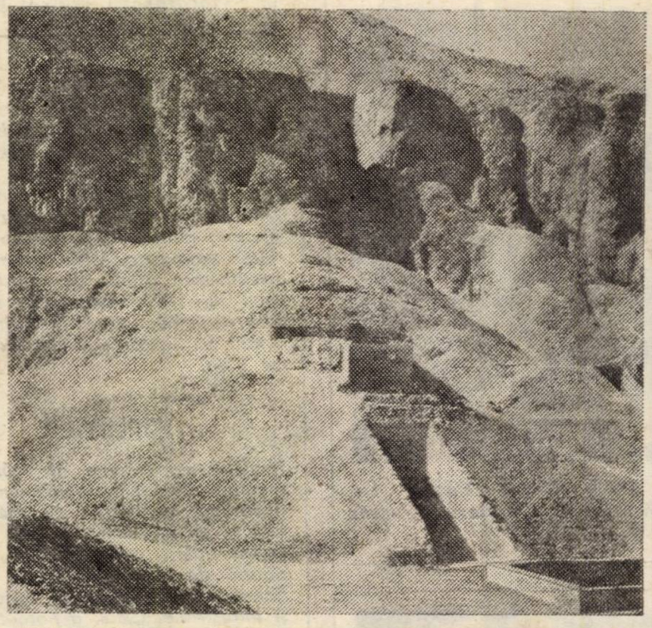

Valea Regilor... Ziduri masive de piatră mărginesc, sub intrarea ce duce la mormîntul lui Ramses IV, accesul spre sarcofagul faraonului Tutankhamon

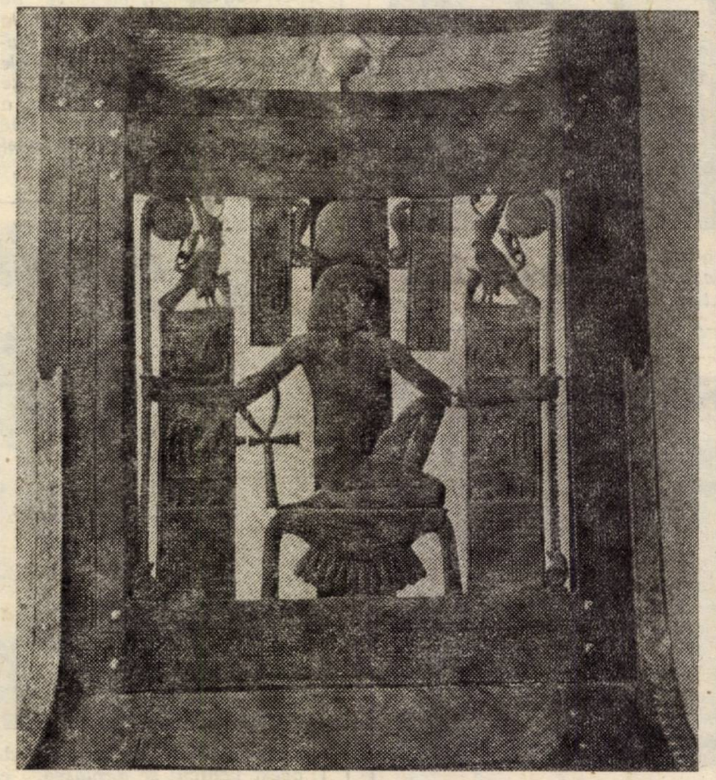

Săpăturile din Valea Regilor au scos la iveală opere de artă de o valoare inestimabilă

mîntului, pe cînd lucra, zile întregi, în încăperile subterane, Carter instalase colivia canarului la capătul scării. Și iată că, într-o zi, o cobră se strecură printre gratiile coliviei și înghiți canarul. Cobra era șarpele sacru al egiptenilor, imaginea sa se găsea pretutindeni în mormînt, pînă și pe cufărul de lemn aurit care conținea mărunțaiele lui Tutankhamon... Oare nu simboliza el „spiritul protector" al faraonului, care primise misiunea permanentă de a-i nimici dușmanii ? — se întrebau cei înclinați să creadă în legende cețoase și lipsite de fundament.

Conform dorinței exprimate de el, lordul Carnavon este înmormîntat la Bacon Hill, pe domeniul familial de la Highclere, în mijlocul unei peluze pe care creșteau cedri de Liban. Lady Carnavon nu păstrează nici o amintire din Egipt. Colecțiile, fotografiile lordului Carnavon sînt repede împrăștiate, de hazardul licitațiilor, în Statele Unite.

Complet descompus

Cu o totală nepăsare, Howard Carter dădea din umeri, atunci cînd se aducea vorba despre blestem. El, în orice caz, se simțea excepțional. Puțin după moartea lui Carnavon, mormîntul lui Tutankhamon este redeschis. Carter se pregătește să scoată mumia la lumina zilei. Îi vor trebui încă doi ani pentru a reuși. El mai descoperă alte două cufere, așezate între o sumedenie de accesorii de vînătoare : arcuri, săgeți, apărătoare de muște ; apoi, este găsit un recipient de gresie în formă de cadă, acoperit cu un capac de granit vopsit într-un galben care amintește culoarea aurului. Sub acest capac se găsește un al doilea sarcofag, apoi un al treilea, învelit într-o pînză subțire de in roșu. Cînd scoate această pînză, Carter rămîne înmărmurit : acest ultim sarcofag este din aur masiv...

În sfîrșit, la 28 octombrie 1925, optsprezece zile după deschiderea recipientului din gresie, mumia este degajată. Carter constată, de îndată, că ea se află în proaste condiții de conservare. Este un fel de pastă negricioasă provenită din descompunerea substanțelor care fuseseră destinate să protejeze corpul. Mumia este în întregime înfășurată în giulgiuri de in și din fire de aur, acoperite cu inscripții : „Rege Tutankhamon, inima ta este nemuritoare în corpul tău. Tu stai în fruntea celor vii, așa cum Ra rămîne pe cer."

Despre blestemul lui Tutankhamon se mai vorbește și după trei ani de la descoperirea mormîntului. Alimentat de știrea morții cîtorva dintre apropiații lordului Carnavon, mitul nu încetează să ia proporții. Fratele mai tînăr al lui Carnavon, colonelul Aubrey Herbert, moare la șase luni după acesta. Apoi, infirmiera care-i veghease agonia la Hotelul Continental. Apoi, secretarul lui Carter, un anume Bethell. Apoi, tatăl lui Bethell, lord Westbury...

Pentru medici, toate aceste decese sînt perfect explicabile : cele mai multe sînt cauzate de boli. Astfel, Bethell moare de tuberculoză, o boală adesea fatală pe vremea aceea. Lord Westbury se sinucide trei luni după moartea fiului său unic. Cu toate acestea, a fost de ajuns pentru ca personalități respectabile ale lumii științifice să emită, de peste cincizeci de ani încoace, tot felul de ipoteze în legătură cu răul care ar fi putut să-i doboare pe egiptologi.

Radioactivitate, virus sau lilieci ?

Cea mai puțin verificabilă dintre aceste ipoteze este aceea propusă de unii savanți americani. Ea presupune că vechii egipteni descoperiseră radioactivitatea. Ei ar fi constatat efectele distrugătoare ale radiației emise de substanțele radioactive. Preoții ar fi depus asemenea substanțe în mormintele faraonilor și, în special, în acela al lui Tutankhamon. Dar, chiar dacă s-ar putea imagina o asemenea ipoteză, este clar că savanții care au umblat cu obiectele și mumiile găsite în morminte nu au prezentat niciodată semnele clinice ale radiodermitei, boală bine cunoscută a medicilor radiologi.

Teza după care „blestemul" faraonilor s-ar datora acțiunii unui virus numără mai mulți adepți. Ea se sprijină pe faptul că toți savanții care au participat, de aproape sau de mai departe, la exhumarea mumiei lui Tutankhamon au fost atinși de un fel de epidemie. N-ar fi oare un virus răspunzător de moartea lordului Carnavon și a altor cîtorva persoane ? Desigur, se poate oricînd afirma că mulți bolnavi au fost, într-adevăr, răpuși de un virus... Ar fi, însă, mult mai greu să se dovedească acest lucru.

Teoria cea mai stranie provine din Africa de Sud. Ea înlătură orice idee de blestem și nu reține decît ipoteza virusului. Acuzatul, mai degrabă acuzații, sînt liliecii. Dr. Geoffroy Dean, care conduce o secție la Spitalul din Port Elisabeth, a făcut o listă a maladiilor contractate de către cei care exploatează cavernele. Printre acestea, el s-a oprit asupra unei boli rare, denumită histoplasmosis, din care s-au înregistrat doar 130 de cazuri, toate în țările din sudul continentului. El ajunge la următoarea concluzie : boala care i-a lovit pe mulți egiptologi este, probabil, histoplasmosisul. Este o boală, pare-se, provocată de contactul cu depunerile de excremente ale liliecilor care colcăie în grotele subterane. Ea omoară cu încetul, pe nesimțite, pe acei care nu sînt imunizați împotriva ei. Aceasta ar explica faptul că unii savanți au murit la cîțiva ani după ce au lucrat în morminte.

Dr. Selim Hassan, de la Universitatea din Cairo, refuză, însă, să ia în serios teoria lui Dean : „Ideea că histoplasmosisul și liliecii s-au coalizat pentru a-i omorî prietenii — declară el — este tot atît de fantastică ca și afirmația că ei au fost victimele răzbunării lui Tutankhamon. Am pătruns, eu însumi, în mormînt și iată că trăiesc. În afară de aceasta, afirm că nu am zărit acolo nici un liliac."

Polemica a continuat cîteva luni, pînă spre sfîrșitul lui 1956, apoi a încetat de la sine. Nimeni nu mai vorbește de ea, în zilele noastre, și mulți egiptologi ignoră pînă și existența teoriei lui Dean.

Un blestem ciudat

Acest „blestem al faraonilor", despre care s-a vorbit atît de mult și care i-ar fi adus lordului Carnavon moartea, nu este el oare, mai degrabă, îndreptat chiar împotriva lui Tutankhamon, un blestem nu divin, ci, pur și simplu, omenesc, deci efemer... ?

Așadar, din răzbunător, Tutankhamon ar deveni victimă. Pe inscripțiile funerare nu există nici o prezicere funestă. Ba, dimpotrivă. Ele glăsuiesc că, „rostind numele defunctului, îl faci să reînvie". Cea mai mare nenorocire, cea mai teribilă pedeapsă în Egiptul antic era să nu ai dreptul la supraviețuire după moarte. Delincvenții, criminalii erau, prin lege, condamnați la neființă. Numele lor trebuia șters din memoria oamenilor. Judecînd după această tradiție, Tutankhamon a fost tratat, pare-se, ca un criminal.

Dar care ar fi — dacă se admite această ipoteză — crima lordului Carnavon ? Departe de a fi meritat blestemul faraonului pentru a-l fi „tulburat" din somnul său de veci, el ar fi trebuit, dimpotrivă, să-și atragă recunoștința acestuia. Pe toate monumentele funerare sînt gravate rugăciuni invitînd pe pelerini sau numai pe simplul trecător să rostească numele defunctului, „pentru a-i reda suflul vieții". Lordul Carnavon și ceilalți nu l-au scos ei oare pe Tutankhamon dintr-o uitare de trei ori milenară ? Nu oare, grație lor, retrăiește astăzi Tutankhamon în memoria oamenilor, a celor vii ?

Arheologul Carter în timpul operațiunilor de cercetare a mumiei lui Tutankhamon

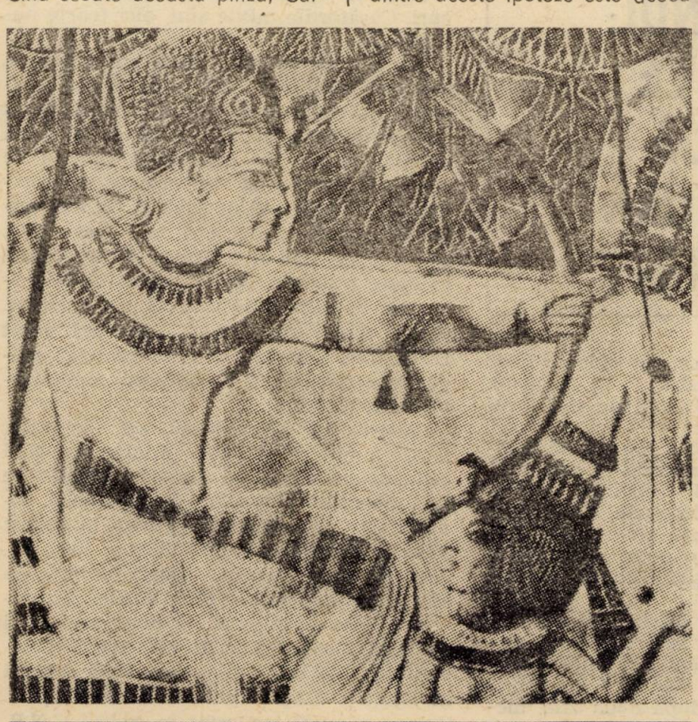

Basorelief în lemn. Tutankhamon la vînătoare, împreună cu soția sa Ankhsenamon

Președintele Valéry Giscard d'Estaing:

„EXIGENȚE ALE DIALOGULUI ECONOMIC MONDIAL"*)

DIALOGUL între țările dezvoltate din punct de vedere industrial și țările în curs de dezvoltare trebuie să se desfășoare în așa fel încît să se țină seama, în același timp, de problemele economice și sociale — a declarat președintele francez, referindu-se la Conferința Nord-Sud de la Paris.

Scopul nostru primordial — a subliniat el — este organizarea unei lumi mai raționale. Pentru a evita noi crize asemănătoare celor din ultimii ani și noi dezechilibre structurale, care au început deja să existe în schimburile dintre țările dezvoltate din punct de vedere industrial și țările în curs de dezvoltare, trebuie create condiții pentru o mai bună funcționare a economiei mondiale.

În anul 1975, aceste dezechilibre și-au găsit expresia în rezultatele îngrijorătoare pentru toate categoriile de țări, indiferent de gradul lor de dezvoltare sau sistemul lor economic, adică pentru economia mondială în ansamblu.

Important este să se găsească cît mai repede ieșirea din această situație. În acest scop, este necesar ca multe țări să adopte, cît mai curînd, anumite măsuri de conjunctură. Dar numai aceste măsuri nu vor fi suficiente pentru restabilirea echilibrului și asigurarea unei creșteri durabile. Trebuie, în același timp, stimulată crearea unei economii mondiale care să fie mai organizată și mai stabilă. Aceasta presupune eliminarea schimbărilor prea dese de prețuri la principalele produse industriale și agricole, adică reducerea riscului care amenință producția și tranzacțiile legate de aceste produse. De aici, necesitatea de a se înfăptui organizarea elastică, dar eficientă a pieței. De asemenea, trebuie să instituim și să perfecționăm un nou sistem monetar, organizat și adaptat în conformitate cu noua situație în economia mondială.

În continuare, președintele francez și-a exprimat dorința ca dialogul economic care este în curs să contribuie la făurirea unei lumi mai drepte, prin găsirea modalității de repartiție mai justă a bunurilor și prin întărirea solidarității între țările bogate și țările sărace.

Este necesară, mai mult ca oricînd, o mai mare dreptate socială în lume. Dar acest obiectiv se poate realiza numai dacă înfăptuirea lui va fi abordată într-un mod realist.

Toate țările bogate au datoria să întreprindă măsurile necesare pentru a se realiza obiectivul stabilit de O.N.U. ca, în deceniul dezvoltării, fiecare stat industrializat să transfere minimum 0,70 la sută din produsul național brut în favoarea țărilor în curs de dezvoltare. Pentru a se putea realiza acest obiectiv, este necesară schimbarea tendinței care datează din anul 1960 : diminuarea ajutorului public pentru dezvoltare, acordat de către țările dezvoltate din punct de vedere industrial, care a ajuns, în perioada 1960—1975, de la 0,52 la sută la 0,35 la sută din produsul național brut. În acest scop, comunitatea internațională ar trebui să-și intensifice presiunea pentru ca toate țările industrializate, îndeosebi cele mai puternice să accepte obiectivele ajutorului O.N.U. și să le înfăptuiască. La rîndul lor, țările în curs de dezvoltare nu trebuie să rămînă parteneri pasivi în cadrul dialogului economic mondial.

Eforturile pentru organizarea pieței de materii prime și produse principale necesită o atenție deosebită, în conformitate cu rezoluțiile UNCTAD de la Nairobi. Tratativele pentru încheierea a zeci de acorduri privind produsele exportate, în principal de către țările în curs de dezvoltare, — cum sînt cuprul, cauciucul sau ceaiul — ar trebui să înceapă imediat.

În același spirit de sinceritate și de realism, trebuie să examinăm și problema protecției puterii de cumpărare care este, de asemenea, un important element de justificată îngrijorare a țărilor în curs de dezvoltare.

Dialogul economic mondial trebuie să-și găsească expresia în măsuri noi, concrete, în favoarea țărilor în curs de dezvoltare, mai ales în domeniul transferurilor financiare și al organizării. El nu se poate reduce la o negociere economică și financiară obișnuită. El necesită făurirea unei noi ordini mondiale, pe baza transformării profunde a mecanismelor economice, dar și a relațiilor între oameni, precum și a relațiilor politice.

*) Extrase din prelegerea ținută la Universitatea din Belgrad, în relatarea Agenției Taniug.

jeune afrique

BURUNDI: DE CE NOUA LOVITURĂ DE STAT?

LA 1 NOIEMBRIE a.c. a avut loc o nouă lovitură de stat în Africa, în Burundi. Este cea de a doua lovitură de stat înregistrată de această țară de la accesul său la independență în 1962, după două perioade coloniale, una germană și una belgiană. Este cea de-a 37-a lovitură de stat reușită pe continent, într-una dintre cele 23 de țări africane care au cunoscut lovituri de stat. Dacă am pune la socoteală și loviturile de stat eșuate, numărul total s-ar ridica la 50.

Generalul de divizie Michel Micombero, în vîrstă de 36 de ani, se pregătea să sărbătorească, la 28 noiembrie, aniversarea venirii sale la putere. Dar, la 1 noiembrie a fost răsturnat, iar după două zile, mesaje de sprijin erau adresate noului conducător al țării, locotenent-colonelul Jean-Baptiste Bagaza, în vîrstă de 30 de ani, întors în Burundi în urmă cu cinci ani, absolvent al unei școli militare belgiene.

Burundi (27 000 km^2, 3,7 milicane locuitori) are aproape aceeași densitate a populației (150 locuitori pe km^2) ca și Elveția. Alte similitudini — desigur exterioare — cu această țară : peisajul montan, coline acoperite cu verdeață, căderi de apă, lacuri, văi, rîuri, torente. Aceeași climă dulce, dar în avantajul statului Burundi, datorită bogăției deosebite a florei și faunei. Dar comparația cu Elveția se oprește aici. În 1975, produsul național brut atingea abia 80 de dolari pe locuitor. Ciocnirile din 1965, 1969 și, în special, din 1972 au zguduit în mod brutal țara, opunînd cele două principale etnii : Hutu — majoritari (peste 80 la sută din populație), preponderent cultivatori agricoli — și Tutsi — minoritari, care se ocupă, în general, cu creșterea vitelor.

Pentru a explica evenimentele din 1972, care s-au soldat cu 70 000 pînă la 100 000 victime în rîndurile Hutu, ar trebui, probabil, să mergem pînă în anul 1956, cînd Belgia, care tutela teritoriul, a organizat primele alegeri în ansamblul Ruanda-Burundi. Marea masă de Hutu a descoperit atunci forța care îi revenea dacă se prezenta unită în fața Tutsi, care nu voiau să le cedeze nici o fărîmă din puterea lor. Alegerile au dus la separarea celor două țări : pe de o parte, o Ruanda în care puterea aparținea etniei Hutu, pe de altă parte, un Burundi sub dominația Tutsi.

Cine a trezit acest demon inter-etnic ? Rolul fostului colonizator nu a fost neglijabil. Dimpotrivă. Aici, ca pretutindeni, rivalitatea întreținută între cele două etnii trebuia să împiedice coloniile să realizeze unitatea în lupta pentru independență. Totuși, majoritatea populației nu se preocupa deloc de problema tribală : 80—90 la sută din Tutsi — care nu au nici mijloacele de a aspira la bogăție, nici puterea de a le păstra — trăiesc alături de Hutu, împart, de secole, aceleași coline ; ei au, în plus, aceeași limbă — kurundi —, aceeași muzică, aceleași cîntece și dansuri. Căsătoriile mixte sînt aici foarte numeroase.

Michel Micombero, deși nu a spus-o, este, cu siguranță, rodul uneia dintre aceste căsătorii mixte, fapt care nu a rămas fără consecințe. În 1962, la 22 de ani, i s-a acordat gradul de căpitan și funcția de șef de stat-major al noii armate, care număra pe atunci 500 de soldați. La mai puțin de un an după aceea, el a fost numit secretar de stat al apărării și, în această calitate, a salvat, pentru prima dată, monarhia în 1965, zădărnicind un complot. Cîțiva dintre complotiști l-au luat drept Hutu. Din interior, el a contracarat planurile a ceea ce el va denumi „organizația secretă Hutu".

Căderea lui Micombero nu schimbă, totuși, nimic din fondul problemei. Noii conducători, de după lovitura de stat de la 1 noiembrie, aparțin, de asemenea, etniei Tutsi. Șansa a vrut să asist, în august 1975, la avansarea noului lider al Burundi, Jean-Baptiste Bagaza. După lovitura de stat din 28 noiembrie 1966, Michel Micombero fusese înconjurat de nouă maiori și căpitani, formînd Consiliul Național al Revoluției (C.N.R.), alți ofițeri fiind numiți în fruntea a opt provincii burundeze. Pentru a nu fi contestat în cadrul C.N.R. — care se voia, la început, o instanță colegială — în 1967, Micombero a adăugat alți

17 ofițeri, toți tineri și Tutsi în majoritate. De atunci, el a tins spre puterea totală, bazîndu-se mult pe divizare. Din 10 membri ai primului C.N.R., trei au fost avansați, ceilalți au fost victimele epurărilor sau ale dizgrației.

La 5 august, mă aflam la Kitega, cel de-al doilea oraș al țării, cînd Micombero, în cursul unei sărbătoriri consacrate armatei și după o strălucită demonstrație a unui comando al beretelor verzi, a avansat cîțiva ofițeri. În această zi, mica armată a Burundi, 3 000 de oameni, a fost dotată cu un general-maior, doi colonei, cu opt locotenent-colonei. În cursul recepției, organizate la palatul prezidențial de la Kitega, unul dintre acești ofițeri a cerut ca generalul de brigadă Micombero să primească un grad superior în armată. Lucrul ar fi trebuit să se producă, cu siguranță, cu prilejul celei de-a zecea aniversări de la venirea sa la putere.

Colonelul Bagaza nu a permis acest lucru, atrăgînd de partea sa majoritatea ofițerilor superiori. Una din principalele acuzații aduse de noua juntă lui Micombero este de a fi încălcat mereu Constituția.

Jean-Baptiste Bagaza, a cărui carieră rămînea, în mod straniu, asemănătoare cu aceea a predecesorului său (studii la colegiul Saint Esprit, aceleași școli militare belgiene, aceeași ascensiune rapidă) a fost avantajat mai curînd de situația economică precară, decît de abuzurile de putere ale predecesorului său.

Sînt dificultăți economice care pot fi, însă, depășite. Burundi va exploata, în următorii ani, un zăcămînt de nichel, descoperit în 1973 de un grup al P.N.U.D. (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare) în apropierea satului Musongati, în provincia Ruyngi. Acest zăcămînt pare să aibă un conținut foarte ridicat de nichel și o valoare potențială de peste 30 miliarde dolari. Pentru a-l exploata, a fost constituit un consorțiu în iunie 1975. Începerea exploatării este prevăzută pentru 1978, dar problemele energetice și de transport nu sînt încă rezolvate: Burundi se află la 1 200 km de Oceanul Indian și la 2 000 km de Atlantic. Pînă cînd va putea exploata aceste bogății miniere, Burundi e nevoit să facă față unor mari dificultăți. Țară în proporție de 90 la sută rurală, economia sa se bazează pe exporturile de cafea, care reprezintă peste 80 la sută din comerțul exterior. Este suficientă o recoltă proastă — precum cea din 1975 — pentru ca greutățile să apară.

Pe de altă parte, proiectul privind comunitatea Lacului Kivu — cuprinzînd Zairul, Ruanda și Burundi — nu a dat încă rezultate concrete, în ciuda celor zece ani de întrevederi și discuții ; cît despre proiectul comunității Marilor Lacuri, — la care s-au adăugat Uganda și Tanzania — se află într-un punct mort. E adevărat, la 20 septembrie, la Giceny (în Ruanda), a fost semnat un acord tripartit (Zair, Ruanda, Burundi), dar problemele țării rămîn deschise.

Abdelaziz Dahmani

PROFIL

ABDEL RAHMAN KHLEIFAWI

președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Arabe Siriene

Abdel Rahman Khleifawi s-a născut la Damasc în anul 1927. La vîrsta de 21 de ani intră în cadrele armatei, promovînd pînă la gradul de general. Activist de frunte al Partidului Baas Arab Socialist, generalul Khleifawi a ocupat, după revoluția din 1963, diverse funcții de răspundere în statul major al armatei și în administrația de stat. În cursul „mișcării de redresare", din noiembrie 1970, este numit ministru al afacerilor interne în guvernul prezidat de actualul șef al statului sirian, generalul Hafez Al Assad.

La 3 aprilie 1971, Abdel Rahman Khleifawi devine președinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Arabe Siriene, deținînd această funcție pînă la 31 decembrie 1972 cînd, fiind bolnav, a cerut să fie înlocuit. La 8 august 1976, generalul Khleifawi revine în fruntea guvernului sirian, depunînd jurămîntul în fața președintelui Hafez Al Assad. Noul guvern condus de el este format din 36 de miniștri dintre care 17 membri ai Partidului Baas Arab Socialist, 10 membri ai celorlalte grupări politice din Frontul Național Progresist (comuniști, socialiști unioniști, Uniunea Socialistă Arabă etc.) și 9 independenți. Generalul Khleifawi, colaborator apropiat al președintelui Hafez Al Assad, are și înalte responsabilități pe linie de partid, fiind membru al Comandamentelor Național și Regional ale Partidului Baas Arab Socialist și membru în Comandamentul Central al Frontului Național Progresist.

Ultima călătorie oficială a lui Kissinger

Sub rafalele ploii care mătură pista, Boeing-ul 707, al U.S. Air Force, cu celebrul număr 86970, decolează la ora 8,55 de la baza Andrews, de lîngă Washington. La bordul său — Henry Kissinger, care pleacă în ultima sa călătorie ca secretar de stat. Din septembrie 1973, cînd a preluat oficial conducerea diplomației americane, într-una din perioadele sale cele mai frămîntate, a parcurs peste un milion de kilometri — o medie de o mie de kilometri pe zi — și a vizitat 59 de țări de pe toate continentele. Nici un secretar de stat american nu a fost atît de prezent oriunde.

Avionul abia începe să ruleze pe pistă, și Kissinger se și instalează în biroul său amenajat în carlingă. În pulover și pantaloni de pînză albastră, discută cu cei 14 ziariști care îl însoțesc în această ultimă misiune. E o convorbire intimă, plină de umor, poate și puțin nostalgică. Cel puțin jumătate din ziariști împart cu el milionul de kilometri.

La 20 ianuarie 1977, succesorul său, Cyrus Vance, va prelua conducerea politicii externe americane. Henry Kissinger l-a întîlnit în ajunul plecării sale la Bruxelles, unde trebuia să asiste la Consiliul atlantic. Numirea lui Vance i-a atenuat, într-o măsură, amărăciunea de a trebui să părăsească postul, pentru că are o profundă stimă pentru talentul succesorului său.

Ajuns deasupra Atlanticului, Kissinger se cufundă în dosarele reuniunii N.A.T.O., dar e ușor de văzut că o face fără prea multă pasiune. Din timp în timp, frunzărește cîte o revistă — un mod de a face timpul să treacă mai repede, lucru de care Kissinger nu avea niciodată nevoie pe vremuri. Ca atras de un magnet, își părăsește biroul și revine de mai multe ori în partea din față a avionului, pentru a se întreține cu ziariștii. Cînd Bernard Kalb, de la compania de televiziune C.B.S., care, împreună cu fratele său Marvin, i-a scris biografia, îl întreabă în glumă de ce atît de mulți reporteri urmează încă un om care nu mai dispune de putere, Kissinger replică : „Încetișor, Bernie. Aș putea mîine să vin la C.B.S., și atunci n-o să mai fie nici un Kalb pe acolo". (Una din ofertele făcute lui Kissinger ar fi aceea de a conduce importantul canal de televiziune).

Kissinger refuză să vorbească de trecut, să-și evalueze munca din ultimii opt ani : „Evident, consideră că aveam dreptate să fac ceea ce am făcut, pentru că altfel n-aș fi făcut-o. Dacă aș privi în urmă și mi-aș apăra trecutul, s-ar putea crede că-mi fac apologia". Susține că va refuza să comenteze, oral sau în scris, hotărîrile viitoarei Administrații, cel puțin un an după ce își va fi părăsit postul.

La Bruxelles, după ce a luat micul dejun cu Christopher Soames, care va înceta să fie „ministrul afacerilor externe" al C.E.E. la 1 ianuarie, spune ziariștilor care îl așteptau : „Avînd în vedere că ne vom retrage amîndoi din viața publică, am avut un excelent contact filozofic". Sir Soames îl întrerupe : „Vorbiți numai pentru dumneavoastră", iar Kissinger se corectează : „Da, dv. poate aveți un viitor politic. Eu, nu mai am".

După reuniune și după vizita la Londra, Kissinger a revenit duminică în Statele Unite, pentru a vedea la televiziune meciul echipei sale preferate de fotbal american — Washington-Redskin. Acum, Kissinger nu mai pierde nici un meci. Pentru moment, nu se gîndește la viitor. „Voi putea cel puțin să aleg artistul care îmi va picta portretul pentru Departamentul de Stat" — spune el și adaugă : „Dar Cyrus Vance va fi cel care va stabili coridorul unde va fi atîrnat..."

Pierre Salinger

(Din „L'Express")

POSTA REDACȚIEI

Shetland

I. Vlad, Tîrgoviște. Ceea ce vă întrebați dv. s-au întrebat, este adevărat, mai mulți responsabili politici britanici : care va fi situația insulelor Shetland, din largul coastelor scoțiene, dacă proiectul „devolution" (transferare a unor puteri Scoției și Țării Galilor) va fi aprobat ? Insulele Shetland sînt descrise, de obicei, ca bastionul avansat al Scoției, în largul Mării Nordului; o țesătură de fiorduri și lacuri, 1 400 kmp de pășuni și lande; insule de o frumusețe deosebită, înconjurate de valuri de culoarea oțelului și situate pe aceeași latitudine cu Anchorage — în Alaska — sau Bergen — în Norvegia. 19 000 de locuitori care trăiesc din pescuit și creșterea oilor, a căror lînă i-a făcut celebri. Dar, nu departe de aceste insule (în jur de 150 km nord-est de Scoția), se află în largul mării importante zăcăminte de țiței, iar principalele cîmpuri petrolifere — Ninian, Heather, Thistle, Dunlin, Cormorant — vor deveni productive în 1977. Istoria insulelor Shetland este legată de cea a scoțienilor, abia din secolul al XV-lea : insulele făceau parte din zestrea prințesei Margaret, fiica regelui Norvegiei, Christian I, care s-a logodit cu regele Jacob II al Scoției. Obiceiurile și mentalitatea locuitorilor din Shetland sînt, în parte, diferite de ale scoțienilor. Pe aceste diferențe au mizat cei 19 000 de locuitori, în urmă cu cîțiva ani, cînd au solicitat Parlamentului de la Londra autonomia în raporturile cu companiile multinaționale care exploatează petrolul din zonă. Surprinzător, au avut cîștig de cauză : în 1974, s-a votat o lege prin care se acorda Consiliului insulelor puteri unice — de a percepe taxe locale asupra petrolului. Locuitorii din Shetland se tem, acum, că, după transferarea unor puteri Adunării scoțiene, dreptul pe care l-au obținut de la Londra va fi suspendat (planurile partidului național scoțian, care revendică independența, au în vedere tocmai exploatarea petrolului din largul insulelor Shetland). De aceea, ei intenționează să solicite Londrei ca aceste insule să fie excluse din proiectul „devolution". În ceea ce privește extragerea petrolului din zonă — unde forța valurilor și a vînturilor, în timpul furtunilor, este uriașă — s-a recurs la soluția construirii unor conducte subterane, pînă la capătul unui fiord din centrul insulelor : Sullom Voe. Aici, petroliere uriașe (pînă la 300 000 de tone) vor încărca „aurul negru". „Sullom Voe Oil Terminal" va deveni, în cîțiva ani, unul dintre cele mai importante porturi petroliere din Europa : 50 milioane tone pe an, aproape jumătate din consumul unei țări ca Franța.

UNFICYP

Adrian Dumitrescu, Tușnad. Forța O.N.U. de menținere a păcii în Cipru (UNFICYP) — al cărei mandat a fost prelungit, la 14 decembrie, pentru o nouă perioadă de șase luni — se află în această țară din martie 1964. Inițial, misiunea ei trebuia să dureze trei luni ; întrucît, însă, situația din insulă a continuat să cunoască momente de tensiune, mandatul „căștilor albastre" a fost extins, periodic, pînă astăzi. Potrivit primei rezoluții a Consiliului de Securitate asupra situației din Cipru, din martie 1964, UNFICYP are misiunea ca, în interesul menținerii păcii și securității internaționale, „să depună cele mai stăruitoare eforturi pentru a preveni reînceperea luptelor și, în caz de necesitate, să contribuie la păstrarea și la restabilirea legii și ordinii și la revenirea la condiții normale". De menționat, că statutul forței O.N.U. a rămas același și după evenimentele care au avut loc în Cipru în iulie-august 1974. În prezent, din ea fac parte contingente canadiene, britanice, suedeze, finlandeze, norvegiene, daneze și irlandeze, evaluate la peste 3 000 de oameni. În locul generalului indian Prem Chand, care a condus această forță din 1969, prezentîndu-și, recent, demisia, a fost numit generalul irlandez James Joseph Quinn. Hotărînd prelungirea mandatului UNFICYP pentru încă șase luni (pînă la 15 iunie 1977), Consiliul de Securitate a recomandat părților interesate să dea dovadă de moderație și să se abțină de la orice acțiune unilaterală susceptibilă să influențeze negativ șansele negocierilor intercomunitare pentru soluționarea problemei cipriote.

Radu George, Caransebeș. Tribunalul Suprem Militar al Italiei a anulat ordonanța de eliberare a fostului colonel SS, Herbert Kappler, pronunțată la 13 noiembrie de către Tribunalul militar din Roma.

Mihai Nueleanu, comuna Aninoasa, jud. Gorj. Vă mulțumim pentru scrisoarea pe care ne-ați trimis-o. După cum ați putut constata, în nr. 51, în cadrul rubricii „Profil", am publicat datele biografice ale viitorului secretar de stat al S.U.A.

Ion Petrache, Buhuși. Recenta întîlnire, de la Bruxelles, dintre ministrul de externe al Greciei, Dimitrios Bitsios **(în dreapta imaginii)**, și ministrul de externe al Turciei, Ihsan Sabri Caglayangil **(stînga)**, a fost consacrată examinării relațiilor dintre cele două țări. Ea a avut loc la sediul N.A.T.O. din capitala Belgiei și a fost prilejuită de sesiunea Consiliului ministerial al organizației. Fără să furnizeze detalii suplimentare asupra problemelor abordate în cursul convorbirilor, care au durat două ore — Dimitrios Bitsios și-a exprimat, la încheierea lor, satisfacția pentru acordul de procedură realizat la Berna, în luna noiembrie, în legătură cu delimitarea platoului continental din Marea Egee. Viitoarea întîlnire greco-turcă asupra acestui subiect ar urma să aibă loc la sfîrșitul lui ianuarie 1977. D. Bitsios a menționat, de asemenea, că negocierile în problema spațiului aerian al Mării Egee vor fi reluate în curînd.

Alarmă la Seveso

Roxana Pîslaru, Craiova. Cei trei sute de locuitori din regiunea contaminată de la Seveso (în apropiere de Milano) care, la 4 decembrie, și-au ocupat „ilegal" locuințele, sînt, într-adevăr expuși pericolelor intoxicării cu dioxină, substanța degajată, la 10 iulie, în urma exploziei de la uzina „ICMESA". Potrivit specialiștilor, regiunea nu va fi locuibilă înainte de cinci ani. „M-am întors acasă și nu voi pleca decît cu forța" — avea să declare ziariștilor un localnic. Așa cum constata corespondentul la fața locului al agenției „France Presse", această frază „rezumă sentimentul general al populației, exasperare și scepticism în fața poluării". Refugiați prin hoteluri și în locuințele prietenilor din alte regiuni ale Italiei, locuitorii din Seveso au nostalgia caselor și locurilor lor de muncă. O încercare similară de înapoiere au mai făcut-o, în urmă cu două luni, dar au fost convinși, în cele din urmă, de riscurile pe care și le asumă. Aceste riscuri nu sînt, însă, cunoscute cu exactitate : „Accidentul de la Seveso este primul de acest gen și de această importanță" — declară Guy Waldvogel, directorul societății elveține „Givandan", proprietara uzinei din Seveso.

730 de persoane au fost, inițial, evacuate din zona A, declarată „zonă interzisă" (115 hectare). Alte 205 hectare sînt, și ele, atinse de dioxină, substanță ce provoacă organismului uman grave tulburări. La cinci luni de la catastrofă, dioxina n-a fost încă îndepărtată. Dimpotrivă : cu fiecare ploaie, se infiltrează și mai mult în sol. Pericolul este cu atît mai mare, cu cît este invizibil. De aici, preocuparea specialiștilor.

Mircea Ionescu, București. Samoa Occidentală este cel de-al 147-lea stat membru al O.N.U. : Adunarea Generală a ratificat, prin aclamații, recomandarea unanimă a Consiliului de Securitate privind admiterea sa. Devenit independent în 1962, după ce a fost administrat de Noua Zeelandă în cadrul unui acord de tutelă cu O.N.U., acest teritoriu din Pacific are o suprafață de circa 1 500 kmp și o populație de 150 000 de locuitori (în 1970). Este compus din două insule, partea orientală a arhipelagului fiind sub administrația Statelor Unite.

POSTA REDACTIEI

Moartea unui falsificator de tablouri

Sanda Aronescu, Ploiești. Elmyr de Hory, celebrul falsificator de tablouri, a murit recent la Palma de Mallorca, după ce a consumat o doză prea puternică de barbiturice. Numele și vîrsta adevărată nimeni nu i le-a știut vreodată cu exactitate. Elementer Hoffmann, Boutin sau Baron Herzog sînt numai cîteva din multiplele sale identități. Și-a descoperit „talentul" în anul 1946, la Paris, cînd avea să constate că, în timp ce propriile sale lucrări n-aveau nici o audiență, unul din studiile sale asupra unui desen de Picasso avea să fie revîndut la un preț de trei ori mai mare decît valoarea sa reală. S-a lansat imediat în „fabricarea" de pînze : Piccaso, Vlaminck, Modigliani, Matisse și Derain. Cîțiva ani mai tîrziu, putea fi întîlnit la New York, unde s-a dat drept „aristocrat în posesia unei colecții de tablouri din școala franceză". Aici, avea să întîlnească un celebru negustor de tablouri : Fernand Legros. Acesta îi va plasa, pe piața americană, tablourile. A început să fie urmărit de justiție în 1967, în timp ce se afla, de șase ani, instalat la Ibiza, într-o somptuoasă vilă, proprietate personală. În acest an, fiica lui Matisse, văduva lui Marquet și un colecționar american din Dallas, Algar Meadows, reclamă falsul de tablouri. Meadows, se pare, fusese cel mai „afectat" : cumpărase, prin intermediul lui Fernand Legros, lucrări pe care le-a crezut originale, în valoare de un milion de dolari. Despre toate aceste pînze, de Hory a recunoscut că le-a pictat cu propria-i mînă. A afirmat, însă, că n-a copiat niciodată un tablou pentru a-l prezenta drept un fals, ci, dimpotrivă, le-a semnat întotdeauna cu propriu-i nume. (Legea nu interzice copierea de pînze celebre, cu condiția ca acestea să poarte semnătura celui ce a realizat copia). L-a acuzat, în schimb, pe Real Lesard, un prieten al lui Legros, că i-a șters semnăturile cu... „apă de colonie" și le-a înlocuit cu altele false. Se părea că nimeni nu mai știe cine și ce anume fals a săvîrșit. Responsabilitatea avea să fie, prin urmare, împărțită.

În iunie 1974, Elmyr de Hory, „omul cu 23 de identități", este arestat la Ibiza, în virtutea unui mandat internațional, lansat, la 24 mai același an, de un judecător parizian însărcinat cu studierea dosarului Fernand Legros. În cîteva rînduri, autoritățile franceze au cerut extrădarea lui de Hory, autorul principalelor tablouri false vîndute în S.U.A. de Legros. Falsificatorul nu va fi extrădat, ci judecat de autoritățile spaniole și achitat, în iunie 1976, de tribunalul din Ibiza, din „lipsă de probe suficiente". De amintit că Elmyr de Hory este unul din eroii filmului lui Orson Wells, „Adevăruri și minciuni", precum și al cărții „Fake" (Fals), scrisă de prietenul său Clifford Irving, autorul unei false biografii a „miliardarului invizibil", Howard Hughes.

Petre Fălculete, Caracal. Noul complex arhitectonic destinat să adăpostească Bundestagul și Bundesratul vest-german va fi ridicat pînă în 1986, valoarea investițiilor alocate în acest scop fiind estimată la 500-700 milioane mărci. El va fi ridicat pe malul Rinului, în imediata apropiere a actualului sediu parlamentar din Bonn, Bundeshaus. În **fotografia** alăturată vă oferim imaginea machetei complexului : clădirea fracțiunilor parlamentare (stînga) și cea în care se vor desfășura ședințele plenare (dreapta) vor încadra înaltul edificiu (deja existent) în care se află, în momentul de față, birourile deputaților.

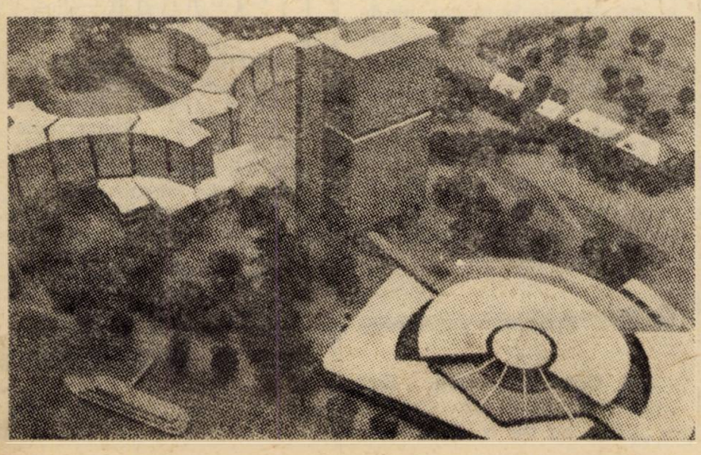

Gh. Banu, Brăila. Prima reuniune publică a unor lideri de partide din Argentina a fost prilejuită de o festivitate organizată de către „Cercul foștilor legiuitori", entitate care grupează deputați și senatori ce nu mai sînt în funcție. Se știe că, de la 24 martie 1976, cînd s-a instalat la putere guvernul militar condus de generalul Rafael Videla, activitatea tuturor partidelor a fost suspendată. Reuniunea menționată a făcut să reapară în public personalități politice, ca Ricardo Balbin, conducătorul Uniunii civice radicale, precum și unii justițialiști (partidul peronist), și foști parlamentari comuniști.

Cafea și devize

Sandu Poenaru, București. Acum cîteva decenii, în anii marii crize economice mondiale, lumea a fost impresionată de o fotografie de ziar înfățișînd peoni brazilieni, care aruncau în mare, de pe puntea unui vapor, saci cu cafea. Între timp, s-a întîmplat procesul invers. Brazilia a trebuit să cumpere, anul acesta, cafea din Africa, pentru a nu lăsa descoperită industria sa de cafea solubilă. Doi ani consecutivi de frig au afectat grav tradiționalele sale recolte. Pe de altă parte, războiul din Angola a făcut să scadă, de asemenea, producția de cafea africană. Ambele evenimente au dus la o cerere mondială mai mare decît producția și, deci, la o creștere a prețului. Efectele acestei situații s-au resimțit puternic în America Latină, una din principalele zone producătoare. Întreaga economie a regiunilor orientale ale Anzilor se bazează pe producția de cafea și comercializarea fructelor tropicale. În Peru, de pildă, unde numai 5 la sută din devize provin din exportul de cafea, cooperativele agricole din zona de pădure depind vital de acest produs, care nu cere condiții speciale de depozitare și are o bună durabilitate. Cea mai avantajată de creșterea cererii mondiale este Columbia, a cărei producție se așteaptă să depășească, anul acesta, nouă milioane de saci. Dacă se ține seama că, în intervalul 1975-1976, prețurile au crescut cu 45 la sută, este explicabil faptul că, anul acesta, Columbia dispune de 1 300 milioane de dolari, rezerve în devize (nivel record), din care cea mai mare parte provin din vînzările de cafea. În Ecuador, pentru prima dată în istoria țării, cafeaua a înlocuit bananele ca principal produs de export. S-a calculat că, anul acesta, cafeaua va aduce Ecuadorului un surplus de 200 milioane de dolari. La fel, Republicii Dominicane; în cazul acestei țări, intrările mari de devize au avut loc concomitent cu scăderea prețului zahărului, cel de-al doilea produs de bază al economiei dominicane. O altă consecință a constat în creșterea prețului intern al cafelei. În Columbia, unde guvernul a încercat să mențină vechiul nivel al prețului, a crescut îngrijorător scoaterea cafelei în străinătate prin contrabandă. Efecte similare s-au produs și în Statele Unite, unde, de pildă, comercianții îndeamnă consumatorii să nu mai cumpere cafea, pentru a determina astfel o scădere a prețului. Li se recomandă, ca soluție de schimb, consumul de ceai, suc de roșii și cidru cald.

George Stan, Rm. Vîlcea. Industria vest-europeană de șantiere navale se află în impas. În 1976, nouăzeci la sută din comenzile mondiale de nave de diverse capacități au fost preluate de japonezi. În fața acestei situații și dat fiind refuzul japonezilor de a facilita o nouă repartiție a comenzilor, Comisia Pieței comune a decis să ia unele contramăsuri. De pildă, să ceară armatorilor vest-europeni să cumpere, cu precădere, vase fabricate în șantierele vest-europene. Va fi nevoie, însă, ca toate țările Pieței comune să fie de acord cu aceasta; ori — se pare — se manifestă deja rezerve din partea R. F. Germania și Danemarcei. Pe de altă parte, C.E.E ar putea adopta o măsură mai clasică, respectiv creșterea drepturilor de vamă.Consultări bilaterale C.E.E. — Japonia și o ședință a O.E.C.D. (9—10 ianuarie) vor fi consacrate aceleiași teme. Japonia susține că, în 1980, producția sa va trebui să fie de cel puțin 6,5 milioane de tone. Vest-europenii afirmă că, la acea dată, cererea mondială de nave noi va fi de circa 8 milioane tone — ceea ce înseamnă că Europei occidentale îi va reveni, în cel mai bun caz, numai un sfert din cît va prelua Japonia. Este o realitate descurajatoare pentru cele 400 de mii de persoane din Europa „celor nouă", care trăiesc de pe urma construcțiilor navale. Ca urmare, aceste industrii au cerut, de mai multe ori, ajutoare guvernamentale. Dar subvențiile, oricît de masive ar fi, nu vor putea rezolva situația.

POSTA REDACȚIEI

Raporturile dintre monede

Jurjak Pavel, Oradea. 1. Paritatea exprimă raportul teoretic dintre o monedă și etalonul monetar existent pe plan internațional. În condițiile funcționării aurului ca etalon monetar, paritatea unei monede reprezenta conținutul ei în aur. Acest conținut era stabilit de către autoritatea statală a fiecărei țări. Din 1974, în cadrul Fondului Monetar Internațional s-a stabilit ca nu aurul ci „drepturile speciale de tragere" (monedă de cont instituționalizată în cadrul F.M.I. și a cărei valoare este, în prezent, stabilită în funcție de cursul mediu al unor principale monede cu semnificație internațională) să constituie etalonul în raport cu care să fie exprimată paritatea unei monede. Autoritatea statală din fiecare țară este cea care hotărăște că o unitate din moneda sa reprezintă „x" sau „y" unități de etalon monetar. Aceasta constituie paritatea monedei respective.

Raporturile stabilite între monede în funcție de paritățile lor (fixate de autoritățile statale din fiecare țară) sînt teoretice. Cînd două țări intră, însă, în relații economice, raporturile dintre monedele lor nu se realizează pe baza parităților lor, ci a puterilor efective de cumpărare ale monedelor pe plan internațional. Aceste raporturi sînt exprimate de cursurile valutare ale monedelor respective. O anume cantitate din moneda „a" este egală cu o anume cantitate din moneda „b". Semnificația acestui raport trebuie înțeleasă în sensul că o cantitate „x" de monedă „a" cumpără un același volum de mărfuri ca o cantitate „y" de monedă „b". Faptul că o cantitate mai mică de monedă „a" poate cumpăra o mai mare cantitate de monedă „b" nu trebuie interpretat, însă, ca avînd în sine semnificația că moneda „a" este mai puternică decît moneda „b". Prin ele însele, raporturile dintre cursurile monedelor, la un moment dat, nu spun nimic despre „puterea" monedelor. Faptul că o liră sterlină britanică poate cumpăra mai mult de un dolar american sau aproape 4 mărci vest-germane nu înseamnă că lira este mai puternică decît dolarul sau marca vest-germană. Raporturile dintre monede trebuie apreciate în contextul corelației dintre puterile lor de cumpărare internă și externă. De pildă, la nivelul prețurilor dintr-un anumit moment (și admițînd că raporturile valorice, să spunem, dintre lira sterlină britanică și yenul japonez corespund puterilor lor reale de cumpărare), cu o liră sterlină, pe piața britanică, se poate obține o anumită cantitate de mărfuri. Este vorba de o cantitate de mărfuri, al cărei preț total pe piața britanică este de o liră, dar care poate fi cumpărată, pe piața japoneză, cu 450 de yeni japonezi — echivalentul unei lire la cursul stabilit pe piețele internaționale între lira sterlină și yenul japonez. Din acest punct de vedere, faptul în sine că o liră echivalează cu 450 de yeni nu are nici o semnificație, în măsura în care, atît cu o liră cît și cu 450 de yeni este posibil să se obțină aceeași cantitate de mărfuri, atît pe piața britanică, cît și pe cea japoneză. Pentru a înțelege mai bine că raporturile valorice dintre monede trebuie interpretate în contextul corelației dintre puterile lor de cumpărare, internă și externă, este util a menționa ceea ce se petrece, în practică, în momentul în care autoritatea statală dintr-o țară decide să înlocuiască moneda aflată în circulație cu alta nouă, a cărei unitate să reprezinte un multiplu al unității monedei vechi. De pildă, către sfîrșitul deceniului al 6-lea, Franța a hotărît să scoată din circulație francul vechi și să introducă francul nou (sau francul greu), echivalînd cu 100 de franci vechi. Aceasta nu a însemnat creșterea corespondentă a puterii de cumpărare a francului, în comparație cu cea a altor monede. Pe piața franceză, prețurile în franci noi au cunoscut o modificare în proporția raportului dintre francul nou și francul vechi. Astfel că, pe această piață, cu un franc nou se putea, practic, cumpăra aceeași cantitate de mărfuri ca și cu 100 de franci vechi. În aceste condiții, fapul că un franc nou, în comparație cu cel vechi, echivala, de pildă, în florini olandezi, de 100 de ori mai mult, nu avea o semnificație practică deosebită, în măsura în care, atît pe piața franceză, cît și pe cea olandeză, cu un franc nou se putea obține o cantitate de mărfuri relativ similară celei ce putea fi obținută, atît pe piața franceză, cît și pe cea olandeză, cu 100 de franci vechi.

Raporturile cantitative, la un moment dat, dintre monede trebuie, deci, apreciate numai în contextul corelației dintre puterile lor de cumpărare, internă și externă. In timp, însă, aceste raporturi se schimbă. Dacă prețurile interne pe piața țării „a" cresc mai puternic decît prețurile interne pe piața țării „b", atunci devine avantajos pentru cumpărătorii din țara „a" să-și schimbe, la cursul oficial, moneda proprie în moneda țării „b", întrucît pot obține de pe piața acesteia din urmă, comparativ, mai multe mărfuri. În acest caz, s-ar putea vorbi, într-un fel, de faptul că moneda țării „b" devine, comparativ, „mai puternică". Încurajate, importurile țării „a" cresc mai mult decît exporturile ei, ce sînt descurajate (importatorii din țara „b" nefiind interesați să-și schimbe la cursul oficial moneda proprie pe moneda țării „a", întrucît, pe piața acesteia din urmă, pot obține comparativ mai puține mărfuri). În țara „a" se creează, astfel, un deficit comercial și de plăți. Dimpotrivă, în țara „b" se creează un excedent comercial și de plăți, importurile, ce devin „mai scumpe", fiind descurajate, iar exporturile, ce devin „mai ieftine", fiind încurajate. Pentru a elimina dezechilibrul din plățile externe, în țara „a" apare necesitatea unei devalorizări a monedei. În schimb, în țara „b" apare necesitatea unei revalorizări a monedei, mai ales dacă excedentul este prea important, putînd, deci, antrena tendințe inflaționiste. În ambele cazuri — prin devalorizare și, respectiv, revalorizare — se pun de acord, în cadrul raporturilor dintre monede, puterile de cumpărare internă și externă ale acestora.

Devalorizările și revalorizările se impuneau în condițiile cursurilor de schimb fixe, existente, cu caracter generalizat pe piețele internaționale, pînă în urmă cu cîțiva ani. În momentul de față, marea majoritate a monedelor occidentale fluctuează liber pe piață. Ele nu mai au un curs de schimb oficial fix, care să le exprime unele față de altele. În această situație, schimbările raporturilor dintre monede — reclamate de evoluțiile diferite ale puterilor lor de cumpărare internă și externă, ca urmare a ratelor inflaționiste diferențiate pe o piață sau alta — se realizează spontan, devalorizările și revalorizările se înfăptuiesc pe piață, fără intervenția unei decizii din partea autorităților statale, în sensul consfințirii lor pe plan juridic.

Ion Ulmeni, Buzău. Este întrucîtva dificil să stabilim o „listă" cu tot ceea ce a întreprins, pe plan politic și economic, Malcolm Fraser în Australia, de la alegerea sa ca prim-ministru, la 13 decembrie 1975. Unele informații au fost publicate în cadrul rubricii „Puncte de vedere". Vom încerca, de această dată, să ne oprim la cîteva cifre, economice în special. Prin politica de austeritate pe care a impus-o, Fraser a reușit să coboare rata inflației, dar nivelul ei continuă să fie ridicat — aproximativ 13,9 la sută. Deficitul bugetar a fost coborît, de asemenea, de la 3,6 miliarde, la 2,6 miliarde dolari australieni. Acesta este, consideră economiștii, în special rezultatul impunerii taxei de 2,5 la sută asupra tuturor veniturilor și salariilor, pentru a asigura costurile lui Medibank (asigurările australiene). Deși procentul șomajului a fost coborît la 4,5 la sută, nivelul său este considerat încă foarte ridicat pentru Australia. Este îngrijorătoare, mai cu seamă, proporția tinerilor ieșiți de pe băncile școlii care nu au găsit de lucru, de trei ori mai mare decît procentul șomajului național. Toate aceste situații au determinat guvernul să recurgă la o devalorizare a monedei naționale cu aproximativ 17,5 la sută.

Virgil Tatomir, Titu; Mailinger Iosif, Oradea. Președintele Republicii Burundi, colonelul Jean Baptiste Bagaza, a desemnat ca prim-ministru al țării pe locotenent-colonelul Edward Nzambimana. După cum știți, Bagaza și-a asumat funcția supremă în urma loviturii de stat din noiembrie a.c.

LUMEA

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii nr. 1. Telefon 17 60 10 Internațional 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin ILEXIM — serviciul import-export presă — Calea Griviței nr. 64–66, P.O.B. 2001, telex 011226, București.

C.P.C.S.

BUCURII MARI PENTRU CEI MICI

Cea mai mare bucurie pentru cei mici sînt... **dulciurile.**

Pentru că le plac.

Pentru că le sînt necesare.

Produsele zaharoase oferite de magazinele comerțului de stat nu sînt numai delicioase,

Nu sînt numai hrănitoare,

Ele sînt și o adevărată sursă de energie pentru toți copiii.

Oferiți-le în Luna Cadourilor :

- bomboane cu lapte, fructe, praline, amandine, prodo-drops mentolat
- drageuri simple sau cu cremă de stafide
- caramele cu lapte, fructe, cacao
- șerbet sau rahat cu diferite arome
- specialități de ciocolată cu interior de gem și dulceață : Călin, Roxana
- specialități de ciocolată : Zoo, Ioana, Carmen, Parc, Bicaz, Carnaval, Favorit

Bucurii mari pentru cei mici.

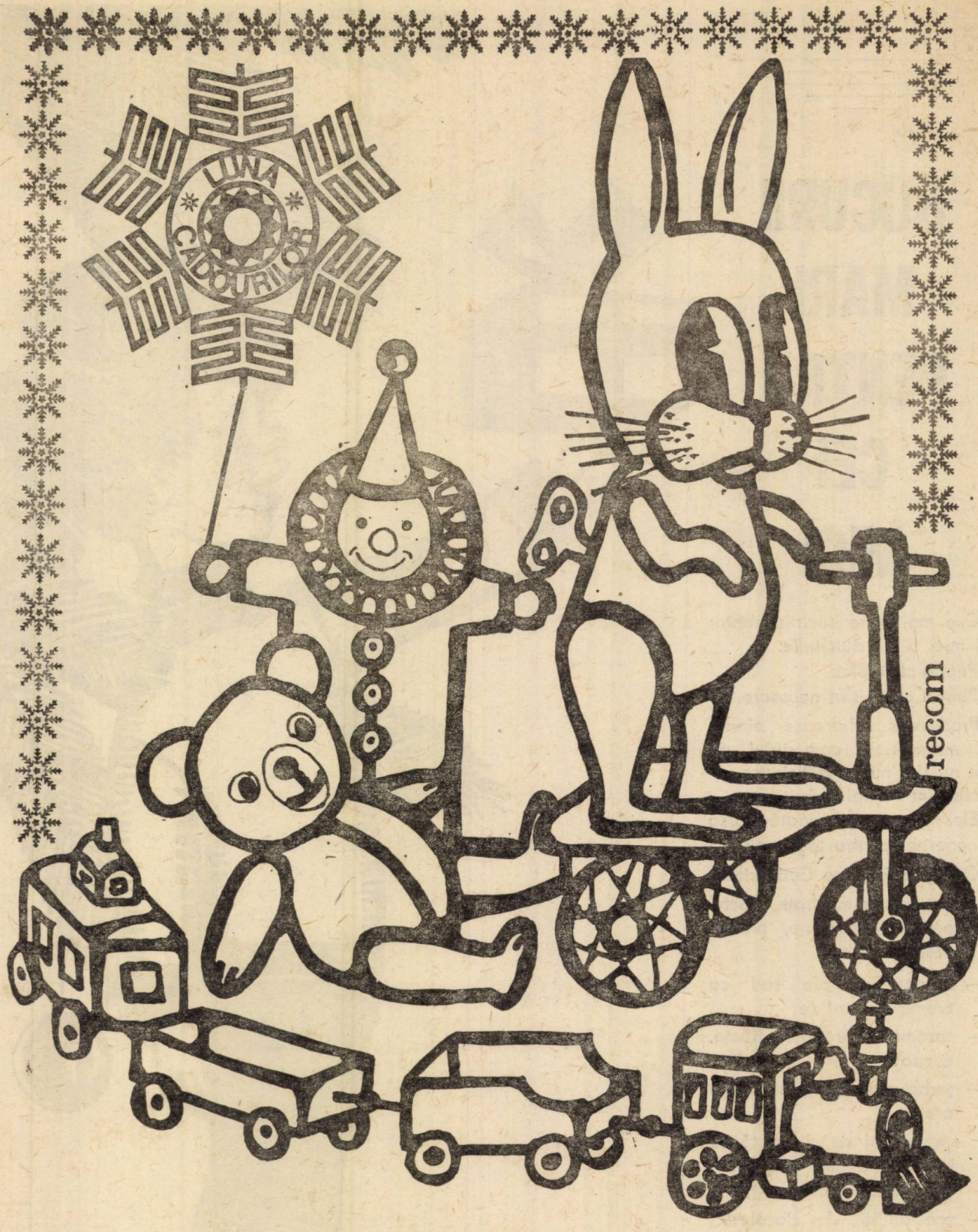

O JUCĂRIE – MULTE BUCURII
MAI MULTE JUCĂRII – O LUME
în care copilăria este... la ea acasă !

Lumea jucăriilor, vecină cu lumea basmelor, stimulează imaginația și fantezia copiilor. Pentru ei, în LUNA CADOURILOR – luna marilor bucurii, magazinele comerțului de stat vă oferă ocazia să măriți numărul „personajelor" care alcătuiesc minunata lume a jucăriilor : iepuri, urși, căței, elefanți, pisici, mașinuțe, truse pentru gospodărie, jocuri distractive și de îndemînare, jocuri tehnice și de construcții etc.

Prețurile sînt deosebit de avantajoase : între 10 și 90 lei.

O jucărie – multe bucurii în luna marilor bucurii !

un singur ceas două bucurii de a dărui și de a primi!

RECOM

LUNA CADOURILOR

Cu prilejul LUNII CADOURILOR – luna marilor bucurii, ceasuri de mînă bărbătești, moderne, elegante, cu performanțe tehnice superioare, găsiți în toate magazinele comerțului de stat.

- POBEDA cu 16 rubine, secundar central și carcasă cromată. Prețul : 355 lei
- ZARJA cu 17 rubine, secundar central și carcasă placată cu aur. Prețul : 405 lei
- POLIOT antiacvatic, cu 17 rubine, secundar central și carcasă placată cu aur. Prețul : 409 lei

Desigur, ceasul este un obiect prețios ! Iată de ce plăcerea de a-l dărui și de a-l primi este cu atît mai mare !

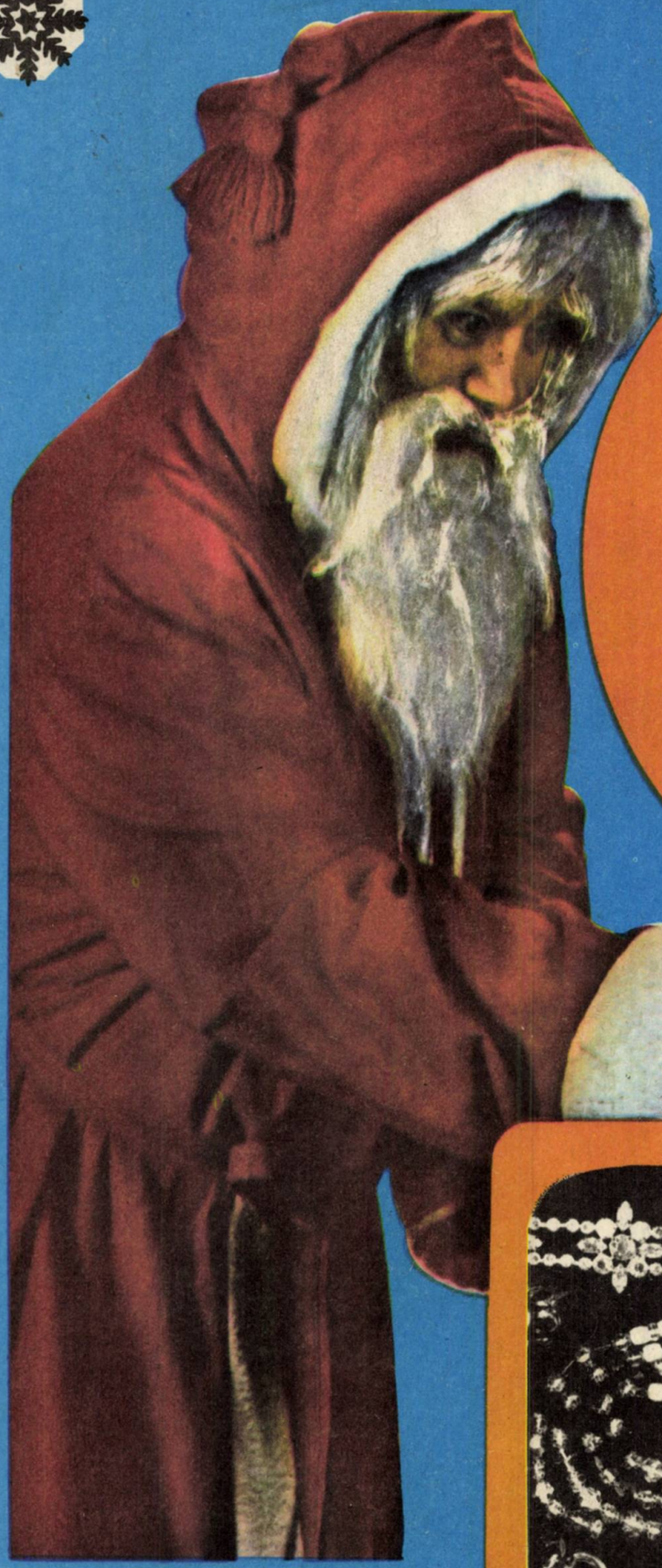

MICI CADOURI DE MARE EFECT !

În LUNA CADOURILOR – luna marilor bucurii, magazinele comerțului de stat sînt aprovizionate cu un bogat sortiment de broșe din metal, simple și cu ștrasuri sau cu pietre colorate, cercei, clipsuri, coliere simple și cu ștrasuri, mărgele perlate, inele simple și cu pietre colorate.

Rețineți !

O broșă sau o brățară, un inel sau un colier sînt mici cadouri de mare efect !

Lei 2